

PLEIN

het

ABC

van

OORLOG
en VREDE

1958

JULI

HET GROOTSTE GEHEIM VAN HET LEVEN IS DE KOMMUNIKATIE, HET MEDELEN.
MENSELIJK LEVEN BETEKENT PAS ZICHZELF **ZIJN**, ALS HET ZICHZELF **GEVEN** BETEKENT.
DE DIEPSTE BELEVING VAN HET MENS-ZIJN LIGT DAAROM BESLOTEN IN HET MEDEMENS ZIJN.
GODDELIJK LEVEN IS HET WONDER DER VOLSTREKTE IDENTITEIT TUSSEN ZICHZELF ZIJN EN ZICHZELF GEVEN.
OFWEL: GOD IS LIEFDE.

MENSELIJK LEVEN IS:
WEL WILLEN KOMMUNICEREN, WEL ZICHZELF WILLEN MEDELEN, MAAR DIKWILS HET NIET KUNNEN OF DURVEN EN HET DAAROM NIET ECHT EN DAADWERKELIJK EN TEN VOLLE WILLEN.
GODDELIJK LEVEN BETEKENT IN DE PRAKTIJK VAN GODS GESCHIEDENIS MET DE MENSEN:
MENS WORDEN.

PLEIN 1958 IS EEN BEWEGING,
ONTSTAAN UIT VERWONDERING EN BEZINNING OVER DIT LEVENSGEHEIM
EN GERICHT OP DE BELEVING EN VERWEZENLIJING ERVAN.
EEN BEWEGING VAN EN VOOR MENSEN.
WIJ, DIE DEZE BEWEGING IN ONZE GEZAMENLIJKE AKTIVITEITEN EN IN ONS MAANDBLAD TRACHTEN TE LEIDEN EN TE BEZIELEN,
BEHOREN UIT EERLIJKE OVERTUIGING TOT DE KATOLIEKE KERK.
IN DEZE KERK ONTVANGEN EN ZOEKEN WIJ HET GELOOF IN HET MYSTERIE VAN HET LEVEN.

OMWILLE VAN DIT MYSTERIE, OMWILLE VAN DE KOMMUNIKATIE, OMWILLE VAN DE ONTMOETING EN DE GEMEENSCHAP, WAARTOE WIJ DE MENS GEROEPEN WETEN, KIEZEN WIJ IN BEWEGING EN BLAD — OVER ALLERLEI GRENZEN VAN KERK, LEVENSOPVATTING, RAS, KULTUUR EN WELSTAND HEEN — VOOR SAMENWERKING EN GESPREK VAN MENS TOT MENS.

VANDAAR DE NAAM PLEIN 1958.
„PLEIN” OM OPENHEID NAAR ALLE KANTEN, RUIMTE EN VRIJE TOEGANG VOOR DE ONTMOETING TE SUGGEREREN;
„1958” OM DUIDELIJK TE MAKEN DAT HET NU TE DOEN IS.

deze bijzondere uitgave
bevat een
gezamenlijk getuigenis
van de pleingroep

hoofdbestanddeel vormt
de verklaring op blz. 2/3
die in drie hoofdartikelen
wordt toegelicht

uitgebreide dokumentatie
vindt men afgedrukt
op de kleurstrips

het merendeel der foto's
werd welwillend
in bruikleen gegeven
door de Inlichtingendienst
van de Verenigde Naties

PLEIN 1958

maandblad
onder redactie van:

pater s. jelsma
henny dröge
ir. ton groothuis
arie van den heuvel
piet reckman
harry scholten
drs. theo scholten
fietje steegers
drs. koos de valk
ger van vlijmen

•
verschijnt
11 maal per jaar

•
abonnement:
per jaar f 4.50
per half jaar f 2.25

•
losse nummers 40 cent
redactie-administratie:
bezuidenhout 17
den haag
tel. 858443
giro 1334
•

De vrede is het werk der gerechtigheid

VREDES- PLEIN

Als periodieke „ontmoeting van mens tot mens" is PLEIN 1958 een afbeelding en een teken van een nieuwe wereld. De oude wereld met haar onverbidde-lijke grenzen en gesloten getto's, haar onafhankelijk delen en geïsoleerde groepen bestaat niet meer. De nieuwe wereld, waarin wij leven, is een plein, waar allerlei mensen met toenemende vanzelfsprekendheid allerlei mensen tegenkomen, waar belangen van groepen gaan samenvallen, waar volken en continenten elkaar ontmoeten, waar vrees en hoop door allen worden gedeeld, omdat allen lotgenoten zijn en omdat een groeiende meerderheid zich ervan bewust wordt dat de mensenwereldburgers samen zullen leven of samen zullen sterven.

In deze nieuwe wereld betekent de individuele uitroep „liever dood dan slaaf" zo goed als niets meer. De dreiging van een kollektieve dood hangt boven het Wereldplein en individuele kretes, nationale leuzen of racistische slogans bieden geen enkel perspectief of bevrijdende klank.

Op datzelfde wereldplein turen duizenden en miljoenen omhoog naar de hiëroglieve tekens in de lucht, die spreken van geheel nieuwe mogelijkheden tot leven en van een nieuwe verwachting. Een handvol uranium kan dood en verderf zaaien, maar evenzeer uitkomst brengen voor verschoppelingen, de miljoenen hongerigen en armen, rechtlozen en weerlozen.

Alleen wanneer dit nieuwe Wereldplein VREDESPLEIN mag heten, is de verwezenlijking van deze laatste, positieve mogelijkheid reëel te verwachten. Meer dan ooit is in een nieuwe wereld vrede het werk der gerechtigheid, of — om in de taal dezer nieuwe wereld te spreken — wereldvrede is het werk der wereldgerechtigheid.

PLEIN 1958, dat tot dusver bijzonder vaak blijk heeft gegeven van zijn actieve belangstelling in de wereldgerechtigheid, acht het voor zichzelf de hoogste tijd thans uitdrukkelijk en nadrukkelijk, vanuit een wezenlijk-zelfde belangstelling, te getuigen voor wereldvrede.

De kern van ons getuigenis — in deze bijzondere aflevering — zal zijn, dat deze wereldvrede, waarvan ons aller lot afhangt, niet kán en niet mag worden vernietigd door zo iets bestiaals, mens-onterends en godslasterlijks als de atoom- of waterstofbom.

De God, in wie wij geloven, is Schepper en Heiland. De atoombom, door wie ook en uit welk motief ook gehanteerd, betekent t.a.v. de schepping kern-splitsing en is daarom heilloos.

Vandaar in de volgende bladzijden ons protest tegen kern-oorlog en kernwapens, tegen een wereldplein dat een paradeplein voor de oorlog is.

Vandaar ook ons pleidooi voor een waarachtig VREDESPLEIN.

VERKLARING

Niemand is principieel voorstander van een atoomoorlog. Velen echter zijn de overtuiging toegedaan, dat het meest geëigende middel om een atoomoorlog te voorkomen, in de gegeven omstandigheden atoombewapening is. Het evenwicht in de gewapende macht is de beste garantie voor de vrede, zolang niet tot alzijdige, internationaal gekontroleerde ontwapening is besloten, zo meent men. Mocht, onverhoopt, de tegenstander toch een aanval wagen, dan wordt een met moderne wapens toegeruste verdediging beschouwd als gerechtvaardigd uit een ernstig besef van verantwoordelijkheid voor de fysieke en zedelijke vrijheid van hen die worden aangevallen. Met alle respect voor de personen die haar vaak in bewogen oprechtheid en ernst aanhangen, achten wij een dergelijke gedachten-gang in de letterlijke en meest algemene zin van het woord levensgevaarlijk. Het kan heldhaftig zijn vast te houden aan een opvatting die het eigen leven in gevaar brengt. Anders wordt het, wanneer door het volgen van een dergelijke opvatting de vrijheid om te leven en wellicht zelfs de vrijheid om gezonde kinderen ter wereld te brengen, voor heel de mensheid wordt bedreigd. Hier begint ons protest tegen een denkbild, dat geen of onvoldoende rekening houdt met het veranderde tijdsbeeld.

De ontwikkeling der oorlogstechniek is sinds enige jaren in een stadium van totalitairisme gekomen. Een nieuwe wereldoorlog dreigt een oorlog te worden met wapens, die — gelet op hun uitwerking — geen verdedigingswapens meer genoemd kunnen worden, waarmee een bepaalde partij kan worden verdedigd, doch die in feite slechts aanvalswapens mogen heten, uit hun aard gericht op de besmetting, de dood en vernietiging van de mensheid. Als reeds geleide proef-nemingen met dergelijke wapens door vele ernstige en deskundige geleerden gevaarlijk worden geacht voor de mensheid en haar na-geslacht, dan moet men een moderne oorlog, die een wedstrijd in vernietiging dreigt te worden, toch zeker wel voor diezelfde mensheid het meest totale gevaar noemen.

Welnu, als een oorlog, volgens algemeen aanvaarde zedelijke normen, alleen ter verdediging mag worden gevoerd, dan vervalt het recht op oorlogvoering met het praktische verdwijnen van het verdedigings-motief. En het verdedigingsmotief verdwijnt praktisch op het moment, waarop „verdediging” onttaardt in koöperatie met de aanvallers ter bedreiging en vernietiging van heel de mensheid, vijand en bond-genoot, eigen volk en andere volken, weerbaren en weerlozen.

Dit ogenblik van de zo droeve oorlogsgeschiedenis van het mensdom wordt gekenmerkt door het onverbloemde feit, dat de oorlog, in zijn roep om steeds machtiger en efficiënter wapens, zichzelf van alle macht en efficiëntie heeft beroofd en daarmee is verworden tot zin-loos en volstrekt negatief bedrijf, waartoe geen enkele zakelijke, laat staan zedelijke beweegreden meer kan uitnodigen.

Dit feit vraagt om erkenning. Potentiële tegenstanders dienen elkaar in deze erkenning te ontmoeten. De minste koëxistentie, die mogelijk is, dient een koëxistentie in de erkenning van de feiten te zijn, temeer waar deze feiten betrekking hebben op het voortbestaan en het lot van beide koëxisterende partijen.

geen chaos

blz. 3 t/m 10

Onze verantwoordelijkheid voor het westen, voor het oosten en voor heel de wereld brengt met zich mee, dat wij van onze kant niet langer dreigen met de aanwending van nucleaire wapens. Is het gebruik van dergelijke wapens in feite geen verdediging meer, maar medeaanval op de mensheid, dan is niet alleen het aanwenden dezer wapens, maar ook het dreigen ermee onzinnig en ongeoorloofd. Deze verantwoordelijkheid wordt niet weggenomen of verminderd door de daden en bedoelingen van eventuele tegenstanders. Zelfs het voorkomen van een vijandige bezetting en onderdrukking — hoe respectabel als doelstelling — is geen rechtvaardiging van een deelnemen aan een uit zijn eigen aard ongerechtvaardigde wereld-vernietigingsoorlog.

Een gerechtvaardigde verdediging zal naar andere, zinvolle en efficiënte middelen moeten grijpen. Naast de uiterste inspanning in het internationale overleg zullen mentale weerbaarheid en verzet krachtadig moeten worden gekweekt en georganiseerd op de meest doeltreffende en — voor de eventuele vijand — meest preventieve wijze.

Onze verantwoordelijkheid brengt in nog positiever zin met zich mee, dat met volharding en vindingrijkheid, met kracht en souplesse, met doorzettingsvermogen en veerkracht, alle middelen worden aangewend ter verwerkelijking van een alzijdige ontwapening, d.w.z. tot afbraak van de moderne oorlogsvoorbereiding en tot meer samenwerking in de vervulling van urgente wereld-taken. Het nabije verleden heeft reeds vele pogingen te zien gegeven, voorstellen van verschillende zijden, herhaalde discussies. Maar nog lang niet alle gelegenheden en aanleidingen zijn voldoende benut en uitgebuit, nog lang niet alle energie en toewijding zijn ingezet en gegeven, nog lang niet alle overtuiging is opgebracht en gedemonstreerd — ook van de kant van het westen niet — om het doel ener bevrijdende ontwapening en ener maximale koëxistentie te bereiken.

Met de meeste nadruk willen wij — in onverbreekelijke samenhang met al het bovenstaande — pleiten voor een nieuwe inzet van geest en arbeid ten gunste van een wereldorde van recht en gerechtigheid.

wereldrechtsorde

blz. 11 t/m 18

Aansluitend bij de opzet en het werk der Verenigde Naties dient, ter vervanging van gewelddadige oplossing van conflicten, een rechtsorde te worden geschapen, waarin hoogste arbitrage, onafhankelijke gezagsorganen, mogelijkheid tot sancties en politionele macht het recht beschermen en garanderen.

Opgenomen en beveiligd binnen deze wereldrechtsorde dienen een nieuwe grondwet en een nieuw program voor wereldeconomie te worden ontworpen. De feitelijke economische afhankelijkheid tussen groepen en volken, over allerlei grenzen heen, evenals de gevaarlijke en angstwekkende tegenstelling tussen een minderheid van welvarende en een meerderheid van arme en technisch volkomen onvoldoende toegeruste volken, eisen zulks dwingend.

**mondiale
rechtvaardigheid**

blz. 19 t/m 23

Waar de strijd voor sociale gerechtigheid een wereldstrijd is geworden, zijn een wereldcharter en een wereldfonds nodig om die strijd tot een goed einde te brengen. Pleiten en werken voor de wereldvrede, en zonder protest werkeloos toezien bij pogingen om tot wereldgerechtigheid te komen, is de oorlog bezweren en tegelijkertijd oproepen. Deze drie zijn één: wereldvrede, wereldrechtsorde en wereldeconomie.

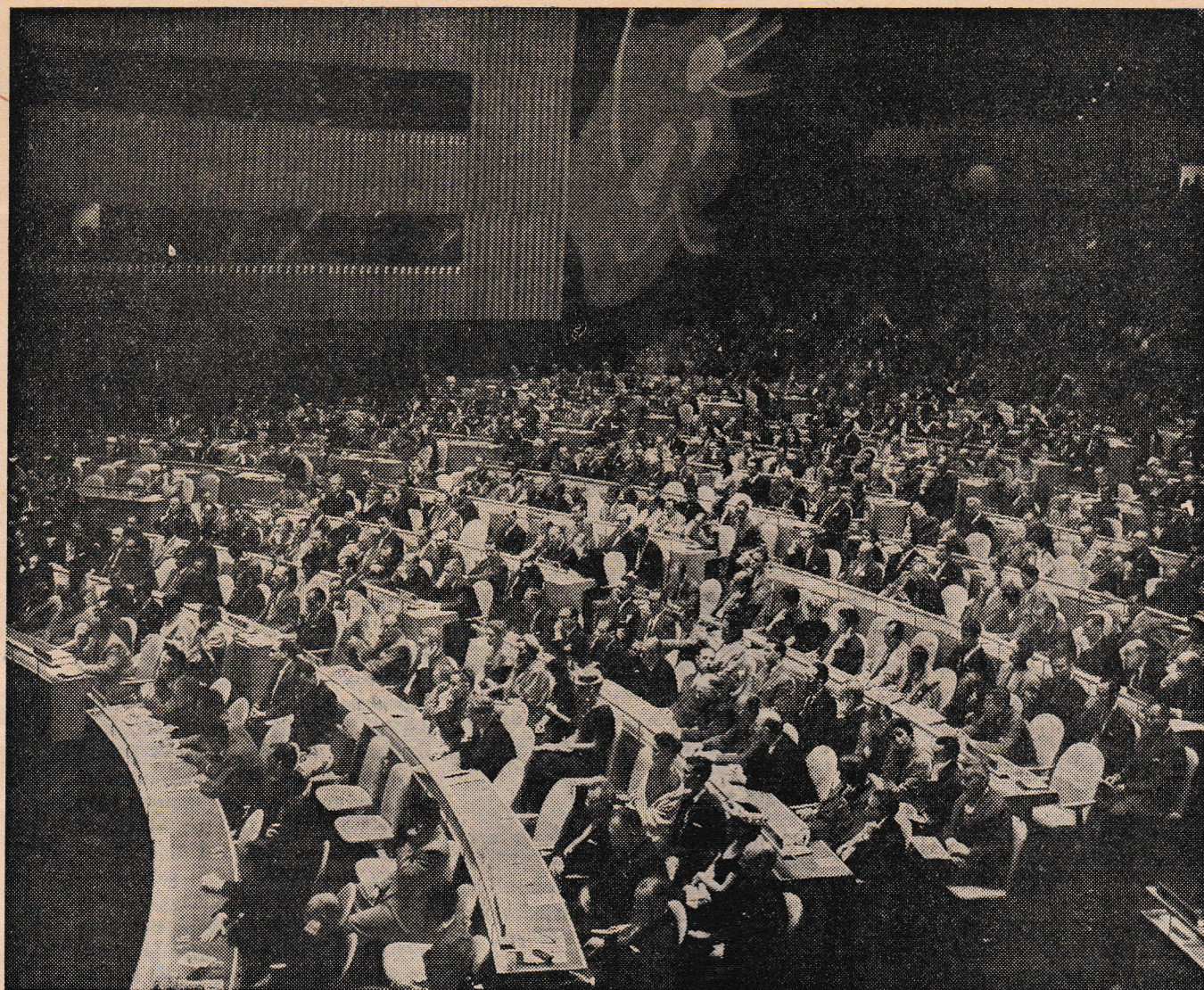
Daarom willen wij voor alle drie pleiten en arbeiden, in de overtuiging, dat daarmee slechts èèn doel wordt gediend: de mensheid.

GEEN CHAOS!

Zo luidt de boodschap
die gij van het begin
af hebt gehoord:
Wij moeten elkaar
liefhebben.
Niet zoals Kain die
uit den Boze was
en zijn broeder heeft
vermoord...
Wie niet bemint,
blijft in de dood.
Wie zijn broeder haat
is een moordenaar.
En geen moordenaar,
dat weet ge,
kan het eeuwig leven
in zich dragen.
Daaraan hebben wij
de liefde herkend,
dat Hij Zijn leven voor
ons heeft gegeven.
Ook wij moeten ons
leven geven
voor onze broeders.

Johannes.

Door geen enkel vraagstuk wordt het christelijk geweten zozeer in het nauw gebracht als door dat van de oorlog. Enerzijds ziet men tenvolle in, hoe absurd en immoreel het gebruik van geweld is voor het bereiken van welk doel ook; anderzijds kan men de gedachte niet van zich afzetten, dat waarden als het volksbestaan en de godsdienstvrijheid zó gewichtig zijn, dat zij in uiterste noodzaak een oorlog rechtvaardigen. Tweeduizend jaar heeft de christenheid nu met dit probleem geworsteld, en een definitieve oplossing is nog niet gevonden. De oudste christelijke schrijvers — mannen als Justinus, Tertullianus, Origenes, Athanasius, Cyprianus en Ireneus — veroordeelden de oorlog onvoorwaardelijk. Het begrip "rechtvaardige oorlog" was voor hen een contradictio in terminis. Later is men daar met Augustinus anders over

5 gaan denken en achtte men een ver-

dedigingsoorlog onder bepaalde voorwaarden gerechtvaardigd. Ja, ten tijde van de Kruistochten heeft men zelfs aanvalsoorlogen goed willen praten, hoewel mensen als Franciscus van Assisië zich daar ten scherpste tegen hebben verzet. Er zijn in de christenheid te allen tijde radikaal-pacifistische stromingen geweest, die steeds het oud-christelijke standpunt zijn blijven verdedigen. De laatste jaren hebben zij weer aan invloed gewonnen, ofschoon de grote meerderheid der christenen nog het "traditionele" standpunt inneemt, dat een verdedigingsoorlog rechtvaardig zijn kan. Of eigenlijk is hier geen sprake van een standpunt kiezen, omdat men veilig kan aannemen, dat de meeste van deze christenen nooit ernstig over het probleem van oorlog en vrede hebben nagedacht. Laat men toch niet denken, dat het vraagstuk opgelost is! Wij christenen

zijn er nog steeds niet mee klaar, ook al mogen in de handboeken der moraaltheologie de vijf voorwaarden, waaraan een rechtvaardige oorlog moet voldoen, nog zo scherpzinnig uiteen zijn gezet. Het probleem is niet verder bij een oplossing dan het tweeduizend jaar geleden was. Dat is heel droevig, doch men moet ook bedenken, dat tweeduizend jaar een betrekkelijke korte periode is in de geschiedenis van de mensheid, en dat het bijna even lang geduurd heeft, voor de christenen blijk gaven, dat zij enigermate ernst gingen maken met andere evangelische eisen, zoals bijvoorbeeld de vrijheid en de eigen verantwoordelijkheid van de menselijke persoon. De slavernij is pas een eeuw geleden afgeschaft in de christelijke landen. Wij mogen onze voorouders niet zonder meer veroordelen, omdat zij het probleem van de oorlog niet tot een oplossing gebracht

DOKUMENTATIE

Als ons de woorden van de Heer niet zo bekend voorkwamen, zouden zij ons ten diepste schokken; deze woorden namelijk: "Als schapen onder de wolven zend ik u! Zalig die vervolgd worden! Weersta de boze niet!" — Wat een zonderlinge bemoediging was dat voor de mannen die erop uit moesten trekken om de wereld voor Christus te winnen.

Krachten de beloften van de Heer zou het christendom blijven bestaan en een grote verbreiding kennen. Maar het zou dit doel niet bereiken zoals andere zegevierende machten, noch op de wijze die de joden verwachtten, namelijk met wapengeweld of andere dergelijke middelen van deze wereld, doch door het nieuwe middel van de heiligheid en het lijden. Het was in de tijd vóór Konstantijn (toen de christenen de oorlog nog onvoorwaardelijk verwierpen), dat het christendom zijn grootste veroveringen maakte.....

John Henry Newman

In Hirosjima werden door de atoom-bom met één slag 240.000 mensen gedood. Later stierven er nog 20.000 aan hun verwondingen (onder wie in 1957 nog 185 mensen). Er waren 50.000 zwaar- en 100.000 lichtgewonden. Deze atoombom wordt nu door de deskundigen het "model T" genoemd, d.w.z. hij is een oud Fordje in vergelijking tot de moderne reuzenbommen. De explosieve kracht van de atoombom was gelijk aan 20.000 ton TNT. De moderne waterstofbom is minstens vijfhonderd keer sterker en heeft een explosieve kracht van een miljard TNT.

Sursum Corda - De Tijd

De atoombom die op Hirosjima werd geworpen, verwoestte een gebied van 20 km². De verbeterde atoombom die in 1950 werd beproefd, vernietigde een gebied van 65 km². De waterstofbom, die in 1952 tot ontploffing werd gebracht, vernietigde 400 km². De allernieuwste waterstofbommen kunnen in een gebied van 20.000 km² alle menselijk leven onmogelijk maken. Dat wil zeggen, dat door één zo'n bom twee derde van Nederland in een woestijn kan worden herschapen.

Technology and Social Change

De voortzetting van de atoomproeven zal, zo zeggen de voorstanders hiervan, het aantal gevallen van leukemie slechts met 0,5% doen toenemen. Men kan dit feit op twee manieren voorstellen. Men kan zeggen: deze toeneming is zo klein, dat zij niet met zekerheid uit de overlijdensstatistieken kan worden vastgesteld. Het risico is veel kleiner dan de vele andere risico's, die wij omwille van de technische vooruitgang op ons nemen. Men kan echter ook zeggen: een toename van het aantal gevallen van leukemie met 0,5% betekent dat er ieder jaar ongeveer 10.000 mensen sterven die anders in leven waren gebleven. Wij zouden het niet in ons hoofd

hebben. Wij moeten eerder onszelf veroordelen, omdat wij het vraagstuk nog steeds niet genoeg hebben overdacht, en omdat wij er niet uit alle kracht naar streven het op te lossen; omdat wij het gangbare standpunt van de rechtvaardigheid der verdedigingsoorlog veelal klakkeloos aanvaarden.

In de huidige situatie is dit probleem urgenter dan ooit, wegens de verschrikkelijke dreiging die ons allen boven het hoofd hangt. Voor het eerst in de geschiedenis is de totale vernietiging van de mensheid een reële mogelijkheid geworden. Tegelijk echter heeft deze omstandigheid de oplossing van het vraagstuk, althans in beginsel, naderbij gebracht. De aard van de moderne oorlogvoering brengt immers met zich mee, dat de discussie over de gerechtvaardigheid van de verdedigingsoorlog nog slechts historische waarde heeft. Want in de toekomst zullen er geen aanvallers of verdedigers meer zijn; oorlog zal nog slechts betekenen: een aanval van de mensheid op zichzelf.

geheel nieuwe situatie

Een geheel nieuwe situatie is ontstaan. Een atoomoorlog — het is al dikwijls uiteengezet — betekent de totale vernietiging van de aanvaller zowel als van de aangevallene. In vroegere tijden maakte men nog verschil tussen "schuldige" soldaten en "onschuldige" burgers; een verschil dat al een fictie was sinds het verdwijnen van de huurlegers, en dat ook in de laatste oorlog niet meer is gemaakt. In een atoomoorlog verdwijnt ook het verschil tussen vriend en vijand; ja, zelfs wordt geen onderscheid meer gemaakt tussen de thans levende mensen — schuldig of onschuldig — en het in ieder geval onschuldige nageslacht, dat door radio-actieve besmetting wordt verminkt. Het enige motief dat men ooit voor een rechtvaardige oorlog heeft kunnen aanvoeren: het behoud van het verdedigde, geldt niet meer. Men heeft getracht deze onweerlegbare konklusie op verschillende wijzen te ontlopen. Men heeft beweerd, dat in een eventuele oorlog slechts op beperkte schaal van atoomwapens gebruik zou worden gemaakt, nl. van taktische kernwapens; atoomgranaten bijvoorbeeld. Soms wordt deze mogelijkheid zelfs als een soort geruststelling in het midden gebracht. Hoe vals dit is, blijkt uit de verklaring

van de achttien duitse kernfysici, dat een kleine atoomgranaat dezelfde uitwerking heeft als de bom die Hirosjima verwoestte. Men moge het geruststellend vinden dat een oorlog met deze wapens zal worden uitgevochten in plaats van met de duizenden malen sterkere waterstofbom — wij voor ons achten dit een zelfbedrog dat geen weerga kent. Hetzelfde geldt, mutatis mutandis, voor de zogenaamde "schone" bom. Kan men het erover eens zijn, dat een atoomoorlog zinloos is, omdat er niets te veroveren en niets te verdedigen overblijft — wat te zeggen van het bezit van deze wapens, zonder ze te willen gebruiken, alleen als afschrikwekkende mogelijkheid? Vooropgesteld zij, dat het volkomen absurd is, wapens te bezitten die men niet gebruiken zal. "Als er een oorlog komt, dan in ieder geval meteen atoombommen", heeft veldmaarschalk Montgomery gezegd. De Amerikaanse minister van defensie, McElroy, verklaarde nog onlangs, dat hij niet zou aarzelen, ook in een lokale oorlog atoombommen te gebruiken. De logica van de moderne oorlog dwingt daartoe. Het is niet meer dan reëel om zo te spreken, wanneer men als militair zijn taak zo "efficiënt" mogelijk dient uit te voeren en daarbij de beschikking heeft over kernwapens. Het is daarentegen irreal, te menen dat de skrupules van sommige staatslieden en van de openbare mening sterker zullen zijn dan de dwang van een "effektieve" oorlogvoering, wanneer het zo ver zal zijn.

Er is nog een andere, uiterst gevaarlijke kant aan het bezit van kernwapens. Zij kunnen een wereldoorlog veroorzaken die niemand heeft gewild. Stel dat ergens een vergissing plaats heeft, dat men meent te worden aangevallen. Er ontploft bijvoorbeeld per ongeluk een bom in een opslagplaats (Men zegge niet dat dit onmogelijk is. Er zijn laatst zes raketten ontploft op een Amerikaanse basis. Dat was ook onmogelijk). Niemand kan navertellen of hij ontploft is door een ongeval of door een vijandelijke aanval; er is geen tijd om dat te onderzoeken, want men moet onmiddellijk terugslaan. De totale vernietiging van de beide kampen zou een kwestie van enkele uren kunnen zijn. Wij zijn daar al enkele malen gevaarlijk dicht bij geweest. Het zwaard van Damocles hangt ons allen ieder uur van de dag boven het hoofd. De mensheid speelt met de dood.

Wie de stroom van artikelen, boeken en brochures, die de laatste tijd aan het vraagstuk van de kernwapens gewijd zijn, zo goed als mogelijk heeft bijgehouden en wie de argumenten van beide zijden heeft bestudeerd, kan tot geen andere konklusie komen dan dat de vorenstaande overwegingen onweerlegbaar zijn. Alles, wat de — dikwijls noodgedwongen — voorstanders van de kernbewapening in het midden kunnen brengen, leidt af van de eigenlijke vraag, nl. dat een kernoorlog in de hoogste mate immoreel is en daarom onder geen enkele omstandigheid geoorloofd kan zijn. Elke andere overweging moet wijken voor deze dwingende uitspraak van het geweten. Elk ander argument, door welke respectabele gevoelens ook ingegeven, betekent in feite, dat men een goed doel wil bereiken door een slecht middel. Hoe belangrijk het doel ook moge zijn — het behoud van de democratische vrijheden, van godsdienst, onderwijs, enz. — het mag nooit verdedigd worden met een middel, dat het summum van onzedelijkheid betekent.

liever dood dan slaaf

Maar wat zal er van ons terecht komen, wanneer wij geen atoomwapens bezitten en ze in geval van nood niet kunnen gebruiken? Dan zijn wij immers weerloos tegen een aanval van de Sovjet-Unie? Toch niet. Het ligt eraan, wat men onder weerloos verstaat. Militair zouden wij inderdaad weerloos zijn. Maar is dit de enige verdedigingsmogelijkheid?

De techniek van de passieve weerstand is genoegzaam verfijnd, om een formidabel wapen te betekenen, waarvoor iedere veroveraar bang zal zijn. En bovendien: hebben wij zo weinig vertrouwen in onze geestelijke waarden, dat wij ze reddeloos verloren achten in geval van een kommunistische diktatuur? Vreemd: het lijkt wel of degenen die zeggen het meest bezorgd te zijn voor het behoud van de geestelijke waarden der westerse beschaving, zelf bijzonder weinig vertrouwen stellen in de kracht van deze waarden. Zij verwachten immers dat het geestelijk leven verstikt kan worden door een militaire overheersing. Maar zijn de geestelijke waarden soms ondergegaan in Polen en Hongarije? Vindt men ze ook in de Sovjet-Unie dan niet meer? Neen,

7 een veel ernstiger bedreiging van

deze geestelijke waarden zijn wijzelf, wanneer wij ze de doodsteek zouden geven door ze te verdedigen met een immoreel middel. Welk een gebrek aan geloof in de kracht van het christendom! Als wij op deze manier ons leven willen behouden, zullen wij het tweemaal verliezen.

Een leuze die men deze dagen nogal eens hoort verkondigen, is: "Liever dood dan slaaf". Laten wij het dadelijk zeggen: hij is door en door vals. Hij is een uitvloeisel van een uitsluitend negatieve anti-kommunistische propaganda, waardoor men er langzamerhand toe is gekomen, het communisme en de Sovjet-Unie te gaan zien als het absolute kwaad. Dat is niet waar. Het is ook in de Sovjet-Unie en in de andere landen van het kommunistische blok mogelijk om een menswaardig bestaan te leiden, ook al is dit in vele opzichten, materieel maar vooral ook geestelijk, veel moeilijker dan in Nederland. Maar mogelijk is het. Het kan heldhaftig lijken om de dood te verkiezen boven een kommunistische bezetting, doch het is in zekere zin de gemakkelijkste uitweg. Het is een ontoelaatbare uitweg, omdat hij betekent, dat men zich onttrekt aan de moeilijke taak, de menselijke waardigheid te blijven verdedigen, ook onder een kommunistische diktatuur. Het is een ontoelaatbare uitweg, omdat men door met de leuze "liever dood dan slaaf" een kernoorlog te beginnen, de beslissing tot zelfmoord óók neemt voor al die miljoenen mensen, die partijloos en stemloos zijn in het grote wereldconflict en die niets anders vragen dan een kans om te leven. Het is ook een huichelachtige leuze, omdat hij blijkbaar alleen maar geldt, wanneer een der westelijke landen zou worden aangevallen. Wat de polen en hongaren betreft, verkiezen wij toch liever hún slavernij dan ónze dood. En wat zouden wij ervan zeggen, indien de algerijnen deze leuze eens aanhieven, wanneer zij ongelukkigerwijze de beschikking hadden over kernwapens?

wat voor nut heeft het?

Een laatste vraag: Wat heeft ons protest voor nut? Wat haalt het uit, dat wij onze stem verheffen tegen de bewapening en tegen het gebruik van kernwapens? Zullen de heren van het Kremlin en het Pentagon zich daar iets van aantrekken? Zolang wij nog met enkele mensen protesteren,

halen om duizenden mensen tegen de muur te zetten teneinde een nieuw machinegeweer te beproeven. Toch doen de Verenigde Staten, de Sovjet-Unie en Groot-Brittannië op het ogenblik niets anders, wanneer zij atoomproeven nemen.

Prof. Harrison Brown in "Saturday Review"

Wat men tegenwoordig "kleine" of "taktische" atoombommen noemt, zijn wapens die in uitwerking gelijk zijn aan de in 1945 op Hiroshima geworpen bom. Er zijn geen technische mogelijkheden om grote bevolkingen tegen uitroeiing door waterstofbommen te beschermen, en evenmin tegen de "kleine" bommen. Bij het voortduren van de zgn. "atoomproeven" zal binnen afzienbare tijd de radio-actieve besmetting van de aarde zover voortgeschreden zijn, dat overal gevaar voor het leven bestaat... Houdt op met de voorbereiding van een oorlog met wapens, die hem voor alle betrokkenen zinloos maken. Houdt op ook met elkaar te dreigen met het gebruik van zulke wapens. Houdt dadelijk op met de ook in vredetijd al levensgevaarlijke experimenten! De mensen van west en oost moeten zich verheffen tegen de waanzin, die hier losgebroken is. Zij zullen daardoor een politieke daad van de eerste rang stellen, waarmee ook de regeringen rekening zullen moeten houden. Het gaat niet om beginsels, ideologieën en stelsels. Het gaat niet om macht. Het gaat om het leven. Het gaat om u, de mensheid!

Karl Barth

Ik zie een kind van negen jaar oud; de vader en moeder lijken beiden gezond. Het kind is ernstig mismaakt ter wereld gekomen. Twee metalen buisjes steken uit het gezichtje naar buiten ter vervanging van de neus, die er niet is. De mond, een gat zonder lippen, heeft geen tanden. Een oogholte is leeg. De vingers van de linkerhand lijken op de klauwen van een roofvogel, die zich op zijn prooi stort. Het kind plast door een gummibuisje; een rubberzak neemt de ontlasting op, want het kind heeft geen sluitspier. Het lichaam, dat onderaan onevenredig dik en van boven ingevallen is, lijkt op een vormloze massa leem. De huid is grijs als een regenlucht, en de geluiden die deze jongen uitstoot klinken als het krassen van een raaf. En dat, wat hier voor mij ligt, wordt mens genoemd. Ik zie het en moet overgeven.

Uit een verslag van de Japanse schrijfster Nicki Otto over een bezoek aan atoom-slachtoffers.

Angst speelt een heel grote rol in de russische politiek — angst voor de mogelijkheid van moeilijkheden in het eigen land, angst voor onrust in de satellietstaten, angst voor de continuïteit van het leiderschap, angst dat het hele gigantische apparaat van de "eerste socialistische staat" ineens zal storten door eigen gebreken of door ernstige economische mislukkingen, en, boven alles, angst voor een directe militaire aanval. Laten wij niet vergeten dat de Verenigde Staten in hun gehele geschiedenis slechts één keer

niet. Maar wanneer de gehele openbare mening in beweging komt, zeker wel. Een waakzame publieke opinie is ons enige redmiddel. Het kan de regeringen, ook die van de Sovjet-Unie, dwingen van het gebruik van kernwapens af te zien. Het is alleen daaraan te danken, dat er geen atoombommen zijn gebruikt in de koreaanse oorlog en bij het gevecht om Djen-Bjen-Foe. De militaire leiders hadden het besluit al genomen; de burgerlijke autoriteiten durfden het niet aan, uit vrees voor de wereldopinie. Dit alles is het werk geweest van slechts betrekkelijk kleine groepen protesterenden: enkele duizenden geleerden, journalisten en geestelijken. Het grote publiek blijft nog onverschillig en volhardt in een onbegrijpelijke apatie. De zeeuwse veren vermogen meer verontrusting te wekken dan het voortbestaan van de mensheid en van de beschaving. Men beseft nog steeds niet wat er op het spel staat. Een massale mobilisatie van de openbare mening is ons enige redmiddel.

Laten wij het nogmaals herhalen: afschaffing van de kernwapens moge politiek een onmogelijkheid en militair een dwaasheid schijnen (hetgeen helemaal niet zeker is!), doch zulke overwegingen komen pas op de tweede plaats. Vóór alles spreekt de overtuiging van het geweten, die ons duidelijk zegt dat een kernoorlog nooit, onder geen enkele omstandigheid, toelaatbaar is. Wij moeten een uitweg vinden uit de politieke en militaire dilemma's waarin de wereld zich bevindt. Doch wij zullen deze uitweg nimmer vinden door ons te concentreren op de kernbewapening.

Dat zal onze dilemma's slechts vergroten, omdat de bewapeningswedloop ons in een uiterst gevaarlijke, labiele toestand brengt. Maar nog gevaarlijker en zorgwekkender is het, dat wij de geestelijke waarden, die wij beweren te verdedigen, tot in de wortel aantasten doordat wij ze met een immoreel middel willen verdedigen. Als ons gezonde verstand nog enige waarde heeft, leert het ons: dit middel is het meest onverstandige dat wij kunnen aanwenden. Als ons christendom nog iets te betekenen heeft, zegt het ons: dit middel is het meest ontoelaatbare, dat men zich kan indenken. Kernwapens zijn in de hoogste mate zinloos. Kernwapens zijn in de hoogste mate immoreel.

Uit „Onderweg genoteerd" door dr. Hans de Boer

LEES DIT IN

Hirosjima

Het was op 6 augustus 1945, een stralende zondagmorgen, met een onbewolkte hemel en een zacht briesje dat vanuit zee over de stad Hirosjima woei. In de nacht was er luchtalarm geweest en de meeste mensen, die slapeloos in hun eigen kelders of in de schuilkelders van de stad hadden gezeten, lagen nu op hun slaapplek, om de verloren nachtrust zo goed mogelijk in te halen.

En toen gebeurde het. Een felle bliksem was er in de hemel, die het zonlicht deed verbleken. Een donderende explosie deed de aarde trillen en direct daarop kwam een tweede, nog hardere. De mensen vielen op de grond, verblind en verdoofd, huizen stortten ineen, bomen verbranden tot as. Een storm van vuur ging over de aarde, en verzengde alles wat in zijn weg lag in een onderdeel van een seconde: mensen, dieren, huizen, bomen en gras. De kleren werden de mensen van hun lichaam gerukt en hun huid verbrandde. Een sekonde lag scheen het rauwe vlees te koken, daarna werd het tot een verschrikkelijke pap van bloed en schuim. En toen was alles voorbij.

De weinigen, die weer overeind konden komen, zagen met hun ogen, groot van ontzetting, dat de stad was vergaan tot puin en as. Om hen heen lagen verkoolde lijken, nauwelijks meer herkenbaar als mensen, tussen de puinhopen en tot kool verbrande boomstronken. De aarde was zwart geworden en een reusachtige paddestoel van rook steeg kokend en wervelend op naar de hemel, die zijn kleur had verloren. Een diepe duisternis kwam over het puin, dat eens de stad Hirosjima was geweest.

Door de walm, de rook en het stof, waarmee de lucht vervuld was, wandelden, als spookgestalten, de overlevenden, wezenloos en angstig rondkijkend, zonder een geluid te geven. Bijna niemand had nog kleren aan. Velen hielden hun armen ver van zich af, opdat de verbrande huid geen vernield vlees zou aanraken. Bij sommigen was het gezicht tot een vormloze massa geworden, anderen hadden een arm of een been verloren en sleepten zich moeilijk voort. Een vrouw, naakt en met verbrande haren, hield een kindje vast, dat niets menselijks meer had, waarvan alleen een amorfe klomp over was. Een man, wiens beide benen waren afgerukt, trok zich voort over de grond, zijn vinger in de aardbodem geslagen. De dozijnen werden honderden, duizenden en tienduizenden. Een oneindige stoet van ellendige lichamen strompelde voort, zwijgend. De ontzetting had hen stom gemaakt.

Pas dagen later kon men de omvang van de ramp nagaan. Boven het centrum van Hirosjima, bij het hoofdkantoor, was op geringe hoogte de A-bom geëxplodeerd. In een kring

van 500 meter was meteen al het leven gedood, in een kring van 1000 meter waren nog enige overlevenden, maar de meesten daarvan stierven binnen veertien dagen en in een kring van 3000 meter was nauwelijks iemand te vinden, die niet gewond was. De uitwerking van de bom reikte in het noorden tot Oeshita en in het zuiden tot ver in de havens en zelfs op de eilanden in de bocht van Hirosjima was zij te merken. De stad Hirosjima bestond niet meer.

Meer dan 500.000 doden en gewonden, dat was het resultaat van een enkele bom.

En voor de meesten begon de werkelijke marteling pas enige tijd na de explosie. Sommigen, die in de buurt van de explosiehaard waren geweest, maar daar beschermd werden door sterke muren van cement of beton, hadden de catastrofe overleefd, soms zelfs zonder ernstige verwonding of verbranding. Maar na twee of drie dagen ontstond er een vreemd ziektebeeld. De patiënten kregen bloedspuwingen, ook hun speeksel bevatte bloed en onder hun huid sprongen kleine bloedvaten. In enkele uren veranderde het bloed van samenstelling, het haar viel uit, en de zieken werden apatisch. De een na de ander stierf. Hoe dichter iemand bij het centrum van de explosie was geweest, des te sneller verliep de ziekte. De meesten stierven binnen vijf dagen, maar ook na twee weken stierven er nog vele honderden per dag, en sommigen stierven pas na maanden, wanneer zij reeds dachten alles doorstaan te hebben. Het was een raadselachtige ziekte, waar de weinige artsen in Hirosjima en omgeving aanvankelijk radeloos tegenover stonden, tot zij deze verschijnselen definieerden als „stralingsziekte", de gevolgen van de bij de explosie vrijgekomen radio-actieve straling, die het menselijk lichaam binnendrong, het weefsel vernielde en het bloed onbruikbaar maakte.

De gruwelijke gevolgen van de straling zijn ook nu nog niet overwonnen. Meer dan 30.000 kinderen werden gedurende de afgelopen jaren in Hirosjima geboren. Daarvan waren er 400 abnormaal, 470 werden dood geboren, 1046 hadden een misvormd beendergestel, 429 hadden geen reuk- of gehoororganen, 254 hadden misvormingen aan lippen en tong, 243 misvormingen aan interne organen, 59 wolfsmond, 25 hadden geen hersenen en 8 geen ogen. Eindeloos gaat deze reeks van misvormingen verder en ook nu alle sporen van de verschrikkelijke bom al lang schijnen te zijn verdwenen, heeft de bom in het geheim nog altijd zijn inwerking op de organen van de mensen. Door de explosie werden niet alleen 200.000 mensen gedood, maar ook de ongeborenen werden reeds getroffen. Duizenden misvormd geboren kinderen klagen aan.

GODS NAAM!

interview

„Ik woon in Yokogawa, een noordelijke wijk van de stad en vroeger was ik employé aan het station. Mijn dienst was zeer onregelmatig. Op die zesde augustus moest ik 's morgens om negen uur beginnen en ik ging, zoals altijd, langs het kasteel naar mijn werk. Het was nog vroeg, en ik bedacht, dat ik eerst nog wel even naar het magazijn Foekoeya kon gaan om een paar sandalen te kopen, die ik nodig had. Daarom ging ik langs de Kyobashi-rivier rechts af en op mijn gemak wandelde ik naar het warenhuis.

Plotseling treft mij een ontzettende bliksem en verblind val ik neer. Er volgt een verschrikkelijke donderslag, en daarna nog een, en dan weet ik niets meer.

Als ik weer bijkom, lig ik midden op straat, bedekt met glasscherven en steengruis. Om mij heen liggen balken en puin. Moeizaam kom ik overeind en plotseling merk ik, dat ik vrijwel niets meer aan mijn lichaam draag. Ik vraag mij af, wat er toch gebeurd is, wanneer ik iets warmes over mijn rug voel stromen. Ik bloed uit vele kleine wondjes en vooral mijn rug doet mij ondraaglijk pijn. Wanneer ik er met mijn hand aankom, schokt er een gloeiende pijn door mij heen. De hele huid is weggescheurd, aan mijn armen en benen is het vlees te zien en over mijn hele lichaam ben ik verbrand, ik ben bedekt met een laag van bloed en vuil en stukjes vel. Ik probeer een paar stappen te doen en struikel meteen over een man, die naast mij ligt en wiens hoofd van zijn romp is gerukt. Ik voel mij akelig worden en ik moet weer gaan zitten, maar ik weet niet, hoe ik zou moeten zitten of liggen.

Toevallig kijk ik naar de hemel en daar zie ik een grote, heel donkere wolk, met scherp getande randen, oranjegeel en rood. Het ziet er tegelijk mooi en verschrikkelijk uit, maar dat besef ik pas naderhand. Half zittend en half liggend ben ik daar versuft nog wat gebleven, ik moet ook weer bewusteloos zijn geraakt en wanneer ik weer bijkom, is het plotseling duister om mij heen. Ik zit in een wolk van rook en stof en ik denk: nu brandt het naast je, en jij moet ook verbranden. Toen heb ik al mijn krachten ingespannen en ik heb mij verder gesleept tot aan de rivier, waar het hospitaal was van de soldaten. Daar wilde ik heen, maar er kwamen steeds meer mensen, die dat ook wilden. Overal verkoolden resten van mensen. En zij, die nog leefden, schreeuwden om water. Velen sprongen zonder meer in de rivier en de meesten van hen verdronken. Sommigen konden aan de kant blijven, waar het ondiep was en anderen hielden zich onder de brug vast aan de pijlers, maar de meesten hadden grote brandwonden,

die in het water zo'n pijn deden, dat zij bewusteloos raakten en omkwamen. Honderden en misschien ook wel duizenden verdronken elkaar voor het militaire hospitaal. Maar hier waren alleen nog maar puinhopen en van de kant van het station kwamen dikke rookwolken overgewaaid, die ons dreigden te verstikken. Ik weet niet, wat er van mij geworden zou zijn, wanneer een familielid, dat mij toevallig herkende, en dat was al bijna niet meer mogelijk, want ik leek niet meer op mijzelf, niet voor mij gezorgd had. Hijzelf was bijna niet gewond, omdat hij op het ogenblik van de „pika“, zoals de japanners de ontploffing van de atoombom noemen, in een warenhuis achter een dikke muur van beton had gestaan, en daarna gevlucht was naar het oosten. Met ontzettend veel moeite bracht hij mij naar Foechoe. Daar woonde hij, en zijn huis stond nog overeind, hoewel de hele inboedel vernield was. Ik heb niet veel van die tocht gemerkt, want meestal was ik bewusteloos. Maar weken later, toen de koorts zakte, heeft hij mij verteld, dat hij van het warenhuis tot aan de rivier over bergen lijken had moeten klimmen, die allemaal onherkenbaar waren verminkt en verbrand.

Ik werd naar het ziekenhuis gebracht en daar heb ik vier maanden gelegen. Toen mijn vleeswonden geheel waren, kreeg ik een verschrikkelijke pijn in mijn ingewanden, ik kon bijna niet meer eten en moest het meeste weer opgeven. Mijn haar viel uit en iedereen, die mij zag, dacht dat dit wel het einde zou zijn. Maar ik heb het overleefd.

Alleen de verschrikkelijke brandwonden op mijn rug wilden niet meer dichtgaan. U heeft het gezien. Op mijn hele lichaam is bijna geen centimeter te vinden zonder littekens. Mijn hele familie heb ik verloren en ook mijn zwager, die mij naar Foechoe heeft gebracht, is later gestorven, al had hij dan geen wonden op zijn lichaam.

Ik kan overigens nog van geluk spreken, want ik was als employé van de spoorwegen verzekerd en ik krijg een pensioen. Maar er zijn er heel wat, die niet verzekerd zijn en op het ogenblik nauwelijks genoeg hebben om in leven te blijven. Vele verminkten hebben zelf een eind gemaakt aan hun leven, vooral de boeddisten. Maar ik ben christen en dus leef ik verder. God zal wel weten, waarom Hij mij in leven liet.

Tweemaal in de week ga ik naar het Amerikaanse hospitaal voor observatie en behandeling, maar daar zullen zij mij ook wel niet meer kunnen helpen. Ook dat zal God wel weten. Maar wanneer u weer naar huis gaat en daar vertelt, wat u gezien hebt, vertel dan maar, dat onze ellende de grens heeft bereikt van wat een mens nog kan dragen en dat wij alleen nog maar hopen op Gods hulp en op Zijn troost."

een invasie hebben meegemaakt, in de oorlog van 1812, en dan nog een die weinig schade heeft aangericht. Maar kijk eens naar Rusland en zijn lange, kwetsbare westelijke grens! Rusland heeft in 150 jaar veertien maal een invasie uit het westen meegemaakt, en één stad, Minsk, is sinds haar stichting al 101 maal onder vreemde bezetting geweest.

John Gunther, Inside Russia Today

Hoe sterk de indruk is, die de tegenstand van atoomgeleerden, publicisten en van een groot deel der openbare mening gemaakt heeft op de "mannen aan het roer", werd mij duidelijk door een ontmoeting met een hooggeplaatste officier van de generale staf van de Navo. Deze man, die ik reeds jaren ken, had kort tevoren in het Navo-hoofdkwartier een interne cursus over atomaire strategie gegeven. Tot mijn verrassing verklaarde hij zich bereid, zijn lezing voor de eveneens aanwezige korrespondent van de "Figaro", Merry Bromberger, en mij te herhalen. Wat ons nu werd voorgespeeld, was een werkelijk afschuwelijk "schaakspel". Een atoomaanval uit het oosten, een westelijke tegenaanval binnen enkele minuten dank zij het perfecte elektronische waarschuwingssysteem, een nieuwe aanval van de overzijde, en een tweede, beslissende tegenaanval van het westen met behulp van verborgen, tot dusverre wisselijk niet benutte en buiten schot gebleven reserves. Alles was tot in details berekend. "Slechts één ding kunnen wij niet vooruit berekenen", zei de officier, "en dat gooit eigenlijk al onze plannen in de war: de reactie van onze eigen publieke opinie. Dat blijft het grote vraagteken. Zullen wij het wel ooit wagen, dergelijke atoomwapens te gebruiken? En als wij het eens moeten doen? Worden wij dan niet in de tweede, derde en vierde fase van zo'n oorlog, waarin de overlevenden door moeten vechten, bedreigd door paniek en dienstweigering? Dit is het zwakke punt van het westen. En u als journalisten hebt het in uw macht, hier geruststellend of onrustverwekkend op te treden".

Om te bewijzen dat de openbare mening, die door atoomgeleerden en journalisten reeds jaren over de gevaren van een kernoorlog is ingelicht, reeds eenmaal de westelijke strategie heeft verlamd, vertelde de officier ons over het niet doorgaan van het gebruik van een tactische atoombom ter redding van de door indochinese communisten bedreigde vesting Dien-Bien-Foe. De Franse generaal Ely had toentertijd aan Washington om de steun verzocht van de zich op vliegdek-schepen van de Amerikaanse vloot bevindende atoombommenwerpers. Hij vond gehoor bij de toenmalige chef van de generale staf, admiraal Radford. Maar Eisenhower, gesteund door de Amerikaanse openbare mening en door de publieke opinie in Engeland gaf toentertijd, in april 1954, de gewenste toestemming niet. Dit bevestigte Robert J. Donovan, die als enige journalist inzage kreeg in de documenten van de regering-Eisenhower, in zijn boek "The Inside Story".

Robert Jungk in
„Die Furchen“

AGENDA

- De stroom van protesten tegen de kernwapens is nog steeds groeiende. Wij brengen hieronder slechts enkele van de voornaamste acties, die sinds het begin van het vorig jaar tegen de kernbewapening gevoerd zijn, in herinnering.
- 14. 2.57 De Generale Synode van de Nederlands Hervormde Kerk richt zich tot de ministerraad met het verzoek, er bij de Verenigde Naties op aan te dringen dat de proeven met kernwapens zullen worden gestaakt.
 - 28. 3.57 Het japanse komitee tegen de kernwapens besluit een internationale protestmissie naar het gebied van het Christmaseiland te zenden, waar de britse proeven met de waterstofbom zullen worden gehouden.
 - 3. 4.57 De britse Raad van Kerken betreurt in een resolutie de voortzetting van de kernproeven.
 - 12. 4.57 Achttien vooraanstaande duitse atoomgeleerden, onder wie vier Nobelprijswinnaars, waarschuwen tegen de uitrusting van het westduitse leger met atoomwapens.
 - 13. 4.57 De japanse regering protesteert tegen de russische atoomproeven, die in maart en april hebben plaatsgevonden. Premier Nehroe doet een beroep op de grote mogendheden, de „krankzinnige proefnemingen met atoomwapens te beëindigen“.
 - 18. 4.57 De voorzitter van de australische Labour Party, dr. Evatt, verklaart dat de kernproeven in de Stille Oceaan onwettig zijn en de gezondheid van de aziatische volkeren schaden.
 - 19. 4.57 De zes miljoen leden tellende federatie van westduitse vakbonden sluit zich aan bij het protest van de achttien geleerden.
 - 23. 4.57 Dr. Albert Schweitzer publiceert zijn oproep tegen de atoomwapens.
 - 11. 5.57 De belgische Koninklijke Akademie voor medische wetenschappen neemt op voorstel van de Nobelprijswinnaar prof. Huijsmans met algemene stemmen een resolutie aan, waarin de kernproeven veroordeeld worden.
 - 14. 5.57 De japanse regering verzoekt de Verenigde Staten de proeven met atoomwapens, die in de loop van de maand in de woestijn van Nevada zullen worden gehouden, af te gelasten.
 - 17. 5.57 De japanse regering protesteert te Londen tegen de proeven met de waterstofbom bij het Christmas-eiland.
 - 18. 5.57 In Japan protesteren 350.000 jongeren tegen de britse waterstofbom-proeven.
 - 23. 5.57 De synode van de duitse Lutherse Kerk waarschuwt tegen de pogingen, de wereldvrede te willen behouden door elkaar wederzijds met atoomwapens te bedreigen.
 - 27. 5.57 De premiers van Pakistan en Japan dringen aan op staking der kernproeven.
 - 28. 5.57 Het „Internationale Medische Genootschap ter Bestrijding van Bloedziekten“, waarin o.a. artsen uit Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland, Italië, België en Nederland zitting hebben, dringt aan op stopzetting van de kernproeven.
 - 28. 5.57 64 noorse geleerden doen een beroep op de noorse regering, te ijveren voor een onmiddellijk verbod van atoomproeven.
 - 3. 6.57 2000 Amerikaanse geleerden, waaronder drie Nobelprijswinnaars, eisen een internationale overeenkomst tot staking der kernproeven. Te Tokio demonstreren honderdduizenden tegen de britse waterstofbom-proeven.
 - 12. 7.57 Een konferentie van atoomgeleerden uit de Verenigde Staten, Groot-Brittannië, de Sovjet-Unie, Canada, Polen, China, Japan en Frankrijk, stelt een verklaring op waarin de atoomoorlog zowel als de atoomproeven onvoorwaardelijk worden veroordeeld.
 - 2. 8.57 Een groep Amerikaanse geestelijken van verschillende kerken verklaart zich samen met een aantal vakbondsleders, journalisten en andere personen tegen de kernproeven.
 - 6. 8.57 Het Centrale Komitee van de Wereldraad van Kerken, bijeen te New Haven, dringt er bij de regeringen op aan, om desnoods eenzijdig een eind te maken aan de proeven met atoombommen.
 - 19. 8.57 700 Amerikaanse dominees uit de staat Californië protesteren tegen de atoomproeven, de bewapening en de kernoorlog.
 - 4. 9.57 De internationale raad van de katholieke Arbeidersjeugd (KAJ), te Rome bijeen, richt zich tot de Verenigde Naties, de Unesco en het Internationale Arbeidsbureau in een schrijven waarin wordt aangedrongen op onmiddellijke stopzetting van de kernproeven.
 - 11.11.57 650 nederlandse artsen dringen bij de Verenigde Naties met klem aan op stopzetting der kernproeven.
 - 16.11.57 De afdeling natuurkunde van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen richt zich tot de ministerraad teneinde de regering te verzoeken, met alle haar ter beschikking staande middelen de staking van de kernproeven te bevorderen.
 - 14. 1.58 Ruim 9000 geleerden uit 44 landen, onder wie 36 Nobelprijswinnaars, richten een petitie tot de Verenigde Naties, om over te gaan tot een verbod van kernproeven. Onder hen bevinden zich ook 28 nederlandse hoogleraren.
 - 18. 2.58 8000 londenaren pleiten voor afschaffing van kernwapens. Onder de demonstranten bevinden zich de filosoof Bertrand Russell, de historicus prof. Taylor, kanunnik Collins, de schrijver J. B. Priestley, en de atoomfysikus prof. Rotblat.
 - 11. 3.58 Eenenvoertig vooraanstaande figuren in West-Duitsland protesteren tegen de atoombewapening. Onder hen zijn Erich Ollenhauer, Gustav Heinemann, de Nobelprijswinnaar prof. Max Born, ds. Niemöller en het CDU-lid prof. Walter Hagemann.
 - 3. 4.58 9000 engelsen demonstreren tegen de waterstofbom in een driedaagse voettocht naar het atoomcentrum Aldermaston.
 - 5. 4.58 Een groep vooraanstaande persoonlijkheden uit Groot-Brittannië, Japan, de Verenigde Staten en Canada, onder wie dr. Pauling, Bertrand Russell, kanunnik Collins, en de oud-direkteur van de Wereld-Gezondheidsorganisatie dr. Brook Chisholm, maakt te Washington een gerechtelijke actie aanhangig in een poging om een einde te maken aan de Amerikaanse kernproeven. De actie is gericht tegen de Amerikaanse minister van defensie, Neil McElroy, de voorzitter van de commissie voor de atoomenergie, Lewis Strauss, en andere leden van deze commissie. De eisers kondigen soortgelijke acties tegen Groot-Brittannië en de Sovjet-Unie aan.
 - 18. 4.58 120.000 hamburgers demonstreren tegen de uitrusting van het westduitse leger met atoomwapens.
 - 28. 4.58 Zeven nederlandse kernfysici keren zich in een memorandum aan de nederlandse regering tegen het gebruik van kernwapens.
 - 29. 4.58 618 britse geleerden eisen onmiddellijke stopzetting van de britse kernproeven in de Stille Oceaan.
 - 1. 5.58 De synode van de duitse Evangelische Kerk doet een beroep op de regeringen om de kernproeven te staken en op de westduitse regering om te voorkomen dat duitse strijdkrachten met kernwapens zullen worden uitgerust.
 - 1. 5.58 In München betogen 60.000 en in West-Berlijn 50.000 mensen tegen de kernoorlog.
 - 12. 5.58 De beroemde cellist Pablo Casals kondigt aan dat hij voortaan zijn muziek in dienst zal stellen van het behoud van de wereldvrede, tegen kernbewapening.
 - 17. 5.58 Drie nederlandse hoogleraren wijzen in een memorandum aan de minister van oorlog op de catastrofale gevolgen van een atoomoorlog.

WERELDRECHTSORDE

Pleiten voor het totstandkomen van een wereldrechtsorde lijkt op het uitspelen van een onhaalbare kaart. Een kaart bovendien die door al te veelvuldig gebruik dusdanig werd beduimeld dat zij onherkenbaar is geworden. Het is immers wereldrechtsorde troef wat men van alle partijen in het wereldspel hoort. Als we het dan toch wagen voor wereldrechtsorde te pleiten, en dit zelfs met grote nadruk en ferventie doen, dan zijn we verplicht enerzijds te verduidelijken wat we onder deze wereldrechtsorde verstaan en anderzijds althans enkele konkrete mogelijkheden te noemen, die ons pleidooi tot een reëel vruchtbaar pleit maken.

de geschiedenis herhaalt zich

Zo ergens in velerlei opzichten de geschiedenis zich schijnt te herhalen, dan is het op het terrein van het sociale vraagstuk in wereldverhoudingen. Er is een zeer merkwaardige, vergaande parallel tussen de ontwikkeling rond het sociale vraagstuk binnen onze westerse volkeren — waarbij het ging om verhoudingen tussen volksgroepen — en de huidige ontwikkeling binnen de wereldgemeenschap, waarbij volkerenverhoudingen in het geding zijn.

Was het weleer in ons land zo, dat een bepaalde groep van het volk, de kleine, rijke minderheid, de gezeten, welvarende burgerij, de censuskiezer en ondernemer, de dienst uitmaakte, recht en politiek vaststelde, zo dacht en denkt het hoogontwikkelde, welvarende, beschaafde, kleinste deel der wereld dat haar opvattingen omtrent recht, haar verworvenheden en systemen, gelding hebben voor de gehele wereld. De opkomst van de jonge gekleurde volkeren, van de minderontwikkelde gebieden, vertoont verrassend veel overeenkomst met de opkomst van de arbeidersbeweging. In beide gevallen is het de arme, overheerste meerderheid die de bestaande situatie, het heersende recht, de heersende groep kritiseert en attakeert, de eis stelt een stem in het kapittel te mogen hebben, vraagt om vaststelling en

1 Hirosjima, op zondagmorgen 6 augustus vrijwel totaal verwoest door het eerste abc-wapen, waarmee de mensheid kennismaaakte. 500.000 mensen werden gedood of gewond en nog steeds sterven slachtoffers van deze atoombom.

Deze eerste atoombom had een vernietigende kracht die gelijk stond met 80.000 ton dynamiet.

De explosies, die men thans blijkens de proefnemingen kan teweegbrengen, hebben een vernietigende kracht gelijk aan 20 tot 30.000.000 ton dynamiet.

De uitwerking van een atoomgranaat, afgevuurd door een „taktisch“ atoomwapen, zoals er overal in het veld staan opgesteld, is gelijk aan die van de bom op Hirosjima.

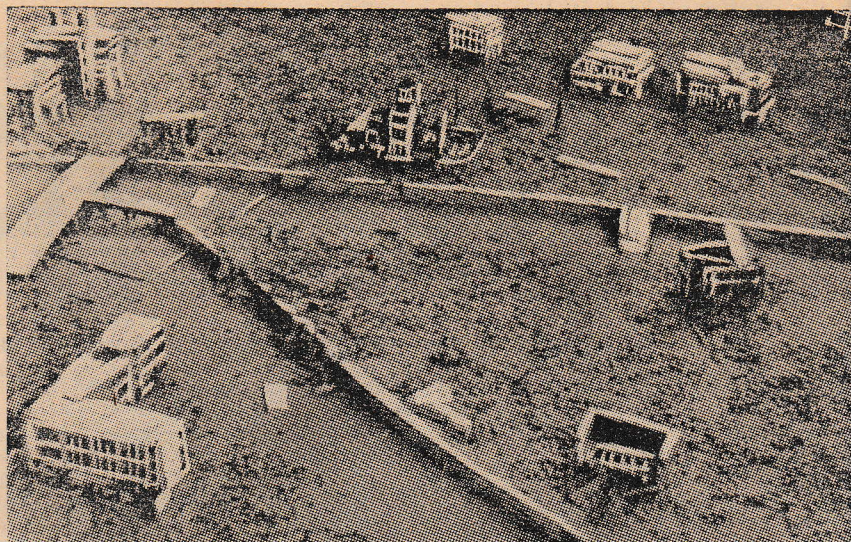
2 Een monument, ter nagedachtenis aan de slachtoffers, is in Hirosjima opgericht. Deze kapel, de „Cenotaph“, draagt als opschrift: „Rust in vrede. Dat zich deze vergissing nooit mag herhalen“. Jaarlijks pelgrimeren duizenden naar deze kapel om te getuigen voor de vrede en om „deze vergissing“ radikaal af te zweren.

3 De proefnemingen gaan intussen door, en daarmee groeit de kracht en intensiteit van de explosies, het raffinement van de abc-wapens en de vergiftiging van de atmosfeer. Tot nu toe werden 157 proefexplosies gehouden, 101 door Amerika, 39 door Rusland en 17 door Engeland.

4 Dag Hammarskjöld, die sinds 10 april 1953 Sekretaris-Generaal van de Verenigde Naties is, heeft zich gedurende zijn loopbaan ontpopt als een der grootste diplomaten ter wereld. In zijn functie, zeker in de persoonlijke praktijk die Dag Hammarskjöld aan deze functie geeft, is hij tevens een der invloedrijkste mensen van onze wereld. Hoewel hij ook kritiek ontmoet, wordt hij door alle volkeren aanvaard en gerespecteerd vanwege zijn bovenpartijdig en toegewijd optreden.

5 De noodstrijdkrachten van de Verenigde Naties, liggen nog steeds met een paar duizend man aan de grens tussen Egypte en Israël. Dit levert, dat door de Sekretaris-Generaal op een evenwichtige wijze uit nationale kontingenten is opgebouwd, heeft — meer door de sterke symbolische werking dan door haar kracht — de betrekkelijke vrede tussen Israël en Egypte, tussen Frankrijk-Engeland en Egypte kunnen herstellen en bewaren.

6 De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties is het voornaamste orgaan van de Verenigde Naties. De 81 staten, die lid zijn van de V.N. hebben elk een delegatie van 5 mensen in deze Algemene Vergadering, die haar normale zitting steeds in het najaar aanvangt. Spoedzittingen — wanneer de vrede acuut wordt bedreigd — kunnen door de Veiligheidsraad worden bijeengeroepen. In de praktijk van de Verenigde Naties groeit de invloed van de Algemene Vergadering voor een deel ten koste

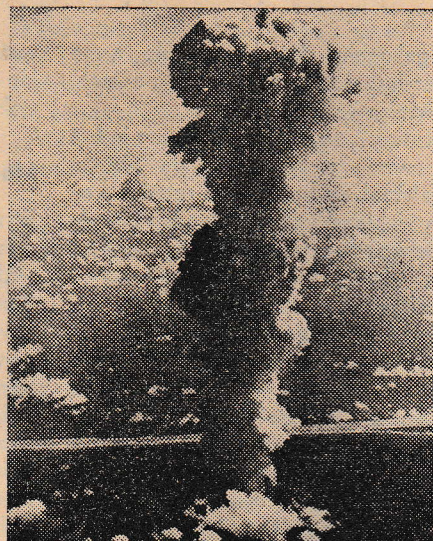
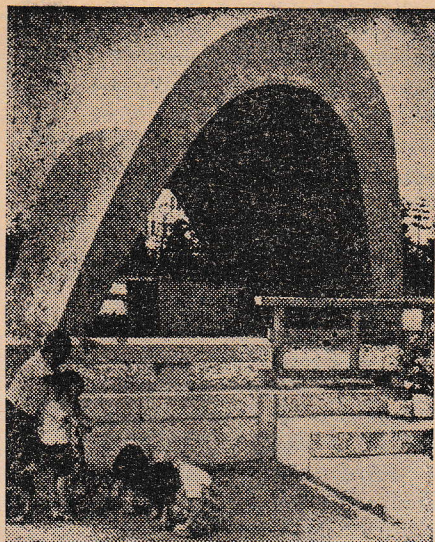

in het begin was er nie

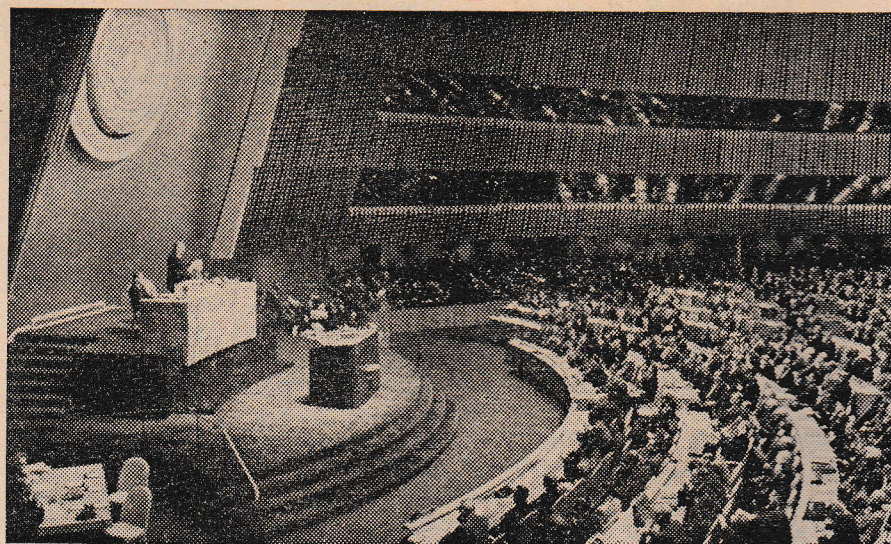

op het einde rest de ker

dan chaos op de wereld

-vraag: hebt ge liefgehad?

van de Veiligheidsraad, die door het veto-recht veelal in de uitoefening van haar taak wordt gehinderd. Tijdens de Algemene Vergadering vinden gedachtenwisselingen in commissies en daarna in voltallige zitting van de Vergadering plaats rond het jaarverslag van de Sekretaris-Generaal, door Leden-Staten ingediende ontwerp-resoluties, rapporten van de andere organen van de Verenigde Naties en rond ontwerpen voor verdragen (zoals de rechten van de mens) die door daartoe bevoegde organen aan de Algemene Vergadering werden voorgelegd.

7 In onze wereld leven ongeveer 900 miljoen kinderen. Hiervan lijden 600 miljoen kinderen gebrek. Zij zijn ondervoed, slecht gekleed, ontvangen geen of nauwelijks onderwijs, worden bedreigd door afschuwelijke ziekten en hebben weinig perspectief op een beter bestaan. Zijn het nu 2 van de 3 kinderen, die gebrek lijden, straks zullen het er 4 van de 5 zijn als er niet op grootscheepse wijze hulp wordt geboden. Het zijn n.l. juist de bevolkingen van de minderontwikkelde gebieden die het sterkst groeien.

8 „Nothing is real to us but hunger“, staat er in het fotoboek „Wij mensen“, waaraan deze foto is ontleend. Voor een meerderheid van ons mensen is de meest indringende werkelijkheid dat ze niet of niet genoeg te eten hebben. Door gebrek aan techniek, door verkeerd of ondoelmatig gebruik van de grond, door overstroming en erosie, door tal van factoren voorziet de oogst van vele volkeren niet in het minst in de behoefte . . . al is de totale wereldoogst groot genoeg om allen, die aan de dis der volkeren aanzitten voldoende te voeden. Van het totale wereldinkomen wordt 85% gebruikt door het welvarende, kleinste deel van de wereld; de rest, het grootste deel der mensheid moet het met de overige 15% stellen. Geen wonder dat elk jaar miljoenen puur van honger omkomen of sterven aan door ondervoeding veroorzaakte ziekten.

9 De cultuur is al evenmin eniger-mate redelijk over de mensheid verspreid. In Egypte is ongeveer 75% van de bevolking analfabeet, in India 80%, in Turkije 65%, op Haïti 90%, in Nederland 0,2%. Per 1000 inwoners verschijnen in Nederland 260 dagbladen, in India 7, op de Filipijnen 17. Er zal een enorm ontwikkelingsprogramma moeten worden uitgevoerd wil de meerderheid van ons mensen zodanig basisonderwijs krijgen, dat zij zich door hygiëne kan wapenen tegen ziekten, door technische scholing het land kan bebouwen, door lezen zich kennis kan verschaffen, nodig om de strijd om het bestaan met wat meer succes te kunnen voeren.

10 Alleen al in Madras (India) zwerven 100.000 gezinnen van portiek naar portiek, van krot naar krot. Zij „leven“ geheel buiten. Onze wereld is vol zwervers, vol daklozen, vol verschoppelingen.

honorering van het recht om op menswaardige wijze te kunnen leven, om bescherming tegen willekeur, tegen economische afhankelijkheid.

Verliep het demokratiseringsproces, de sociale strijd, de vernieuwing van het sociaal en economisch bestel destijds binnen onze volkeren niet zonder horten en stoten, nam het vaak revolutionaire vormen aan, kwam het tot botsingen en spanningen, ook op wereldniveau, in de volkerenverhoudingen treden al deze verschijnselen van een diepe doorploeging van de bestaande orde op.

Het meest benauwende is, dat wij in het westen dit maar al te vaak niet willen zien. Vooral is het benauwend te zien, hoe mensen en groepen, die toch waarachtig wel herinnering hebben aan de rechtvaardige (hoewel ook niet altijd even beheerste) strijd van de arme, overheerste meerderheid in het westen, nu, in volkerenverhoudingen, volkomen de gezeten, welvarende, heersende censuskiezer zijn, die hun recht — ons oude Europese recht — als norm voor de gehele wereldgemeenschap aanleggen en naar die norm oordelen en handelen, veroordelen en bestraffen. Prof. Röling, hoogleraar in het volkerenrecht, heeft in een pre-advies voor de VIRO zeer behattenswaardige dingen over dit onderwerp gezegd. In zijn studie voert hij vele treffende overeenkomsten aan tussen de demokratisering en de sociale ontwikkeling binnen onze westerse volkeren en die op het wereldniveau in de volkerenrelaties. Zo verhaalt hij van een college, gegeven door prof. Krabbe, waarop destijds de resultaten van het algemeen kiesrecht ter sprake kwamen: "Het lijkt wel alsof de Tweede Kamer niet meer een vergadering is van volksvertegenwoordigers, maar een vergadering proleten". Als men dan daarnaast legt de uitspraak van het kamerlid De Kadt naar aanleiding van een vergadering van de Verenigde Naties, dan valt de overeenkomst beslist niet te loochenen: "Maar men vergist zich volkomen, als men de V.N. ziet als een organisatie die de "beschaafde mensen" vertegenwoordigt. Ze is een organisatie waarin de barbaren en half-barbaren de overhand hebben".

Intussen is het tragisch dat een dergelijk geluid komt van een man, die door "proleten" in de situatie

is gekomen dat hij nu de arme meerderheid barbaren kan noemen. L'histoire se répète.

"Intussen", zo zegt prof. Röling in het genoemde pre-advies, "de nieuwe staatstaak en het nieuwe recht waren een weldaad voor ons land. Voor de voorwaarden, waaronder de eenheid van de ganse volksgemeenschap bloeien kon, hadden wellicht de nieuw aangetreden groepen een beter oog. Zij wisten uit eigen directe ervaring wat de vroegere rechtsorde had betekend. Zij hadden het juiste inzicht, uit eigen nood geboren. Zij hadden, geprikkeld door eigenbelang, het beste inzicht in wat het algemeen belang eiste. De nieuwe wetgever was een goede wetgever, al praatte hij plat en gedroeg hij zich onbehouden....

de nieuwe meerderheid

Keren wij terug naar de volkerengemeenschap. Ook hier een nieuwe meerderheid van jonge, ongemanierde, veeleisende leden, vol ressentiment tegen de vroegere heersers. Ook hier bij de deftige, zelfgenoegzame minderheid de ergernis over het materialisme; over het alleen maar uit zijn op voordeel; over het ressentiment, dat het goed dat gedaan werd uit het oog verliest om het kwaad dat werd verricht; over de slechte manieren....

Ook in het mondiale vlak zou het kunnen zijn, dat de jonge landen, de nieuwe meerderheid in de wereldgemeenschap, beter begrip hebben voor de voorwaarden, waaronder één wereld kan worden verwerkelijkt."

We stemmen met prof. Röling in, dat de nieuwe meerderheid wel eens een fijner gevoel voor het algemeen belang zou kunnen hebben dan de oude minderheid. Maar hoe dan ook, de demokratisering van de wereldgemeenschap heeft zich — althans formeel — nu eenmaal voltrokken, hoe men dat ook vindt. In de Verenigde Naties ontmoeten elkaar niet alleen de "beschaafde", de welvarende en hoogontwikkelde naties, die in het verleden het recht bepaalden, maar ontmoeten vrijwel alle volkeren elkaar in volkomen gelijkwaardigheid. De nieuwe meerderheid, of men dat prettig vindt of niet, is een gekleurde meerderheid, een meerderheid van volkeren, die nog maar kort geleden de onafhankelijkheid, veelal in strijd, verwierf, van volkeren, die arm en technisch onvermogen zijn, die een wel heel onevenredig deel van het

wereldinkomen genieten, die worstelen met analfabetisme en volksziekten.

klassestrijd of gerechtigheid

Er zijn twee mogelijkheden: de oude minderheid blijft het door haar ontwikkelde recht met alle daaraan verbonden voordelen en privileges handhaven, en dan breekt onherroepelijk een klassestrijd tussen volkerengroepen los, óf in de oude minderheid zullen krachten tot ontwikkeling komen die de ontmoeting met de nieuwe meerderheid tot stand kunnen brengen, die de kloof tussen beide, tussen arm en rijk, tussen vroegere heersers en overheersten, tussen hoogontwikkelde en technisch-achtergeblevenen kunnen overbruggen.

Hier ligt een belangrijk snijpunt met de twee overige onderwerpen, die in dit abc-nummer aan de orde zijn.

Enerzijds is het de enorme tegenstelling tussen rijk en arm die de grootst mogelijke dreiging van een wereldoorlog inhoudt, als resultaat van die tegenstelling, van die klassestrijd, anderzijds is internationale bijstand op grote schaal, verwezenlijkt via de georganiseerde wereldgemeenschap in de Verenigde Naties, de beste mogelijkheid om de tegenstelling, en derhalve ook dit oorlogsgevaar te verminderen. Tevens vormt een dergelijke vredesontmoeting de beste bijdrage tot de groei van een wereldrechtsorde. Het is hier dat moet worden aangehaakt bij hetgeen in dit nummer over SUNFED en de multilaterale hulpverlening wordt gezegd. Het is een dergelijk multilateraal programma van economische en sociale bijstand, dat op zichzelf reeds een begin van wereldrechtsorde en een wereldregering inhoudt. Multilateraal, via de Verenigde Naties georganiseerd, wil immers zeggen: bovenstatelijk, niet afhankelijk van de willekeur van een of meerdere staten, democratisch gecontroleerd door een wereldgemeenschap die uit gelijkwaardige leden bestaat met gelijke stem. De "gever" heeft in zo'n opzet dezelfde rechten en verplichtingen als de "ontvanger"; sterker nog, er is niet meer van gever en ontvanger sprake, evenmin als hiervan in uitgesproken zin sprake is bij onze nederlandse fiskale politiek voorzover zij herverdeling van het nationaal inkomen bewerkstelligt. Het is derhalve niet alleen vanwege

de leniging van de nood in de minderontwikkelde gebieden, maar ook vanwege de bijdrage aan de ontwikkeling van een wereldrechtsorde, het maken van een ontluikend begin met een wereldregering, dat wij overtuigde voorstanders zijn van een plan als SUNFED.

wereldrecht is nieuw recht

In het Handvest van de Verenigde Naties wordt in artikel I bij de formulering van de doelstellingen gesproken over "in overeenstemming met de beginselen van gerechtigheid en internationaal recht". Prof. Röling merkt in zijn reeds geciteerde studie op, dat deze formulering een belangrijke ontwikkelingsmogelijkheid inhoudt. Immers, gerechtigheid wordt genoemd vóór internationaal recht. Kennelijk kan de rechtvaardigheid eisen dat bestaand internationaal recht wordt gewijzigd, kennelijk kan historisch verworven of bepaald internationaal recht in strijd komen met gerechtigheid. Het internationale recht, zoals dat in de loop der eeuwen gestalte heeft gekregen, is in feite europees recht, vastgesteld vanuit onze Europese situatie, onze westerse belangen. Geen wonder dat bij de democratisering van de volkerenverhoudingen, het groeien van de wereldgemeenschap, stukken van dat recht in discussie worden gesteld als zijnde niet in vrijheid meegedacht en aanvaard door de nieuwe meerderheid. De kwestie van het Suezkanaal is hier een levend bewijs van. Maar ook valt deze aangelegenheid te betrekken op een kwestie als die van West-Irian, over het algemeen op alle economische rechten, die doorgaans eenzijdig afgedwongen privileges zijn.

Het is daarom beslist noodzakelijk om — willen we inderdaad de wereldvrede, de honorering van het Handvest van de Verenigde Naties en het eerbiedigen van de Universele verklaring van de rechten van de mens — niet absoluut vast te houden aan het bestaande internationaal recht. We moeten dit in discussie willen stellen en samen met de nieuwe meerderheid in alle openheid willen bezien hoe het eventueel dient te worden gewijzigd, aangevuld, toegepast of geschrapt zelfs; hoe het zoveel mogelijk tot werkelijk mondiaal recht kan worden dat beantwoordt aan de rechtvaardigheid.

We zouden op dit vlak dunkt ons een stuk verder komen, als we niet slechts

verbaal ons V.N.-minded tonen, maar ook inderdaad ons onvoorwaardelijk achter haar streven en beslissingen en aanbevelingen stellen, als zijnde bevindingen van de democratische meerderheid in onze wereld.

Dat het aan een dergelijke onvoorwaardelijke steun nog mankeert blijkt regelmatig als kwesties aan de orde zijn, die de mogelijkheid van offeren van eigen belangen van afzonderlijke staten inhouden. Te denken valt hier aan het weglopen van Frankrijk uit de V.N. toen destijds een Frankrijk onwelkome resolutie inzake Algerije zou worden aangenomen. Trouwens ook Nederland gaat in deze met Nieuw-Guinea niet vrijuit. Zo dit al niet van onaangepastheid getuigt, dan toch zeker van onweldendheid. Wie kan immers met recht en reden volhouden dat deze of gene kwestie een zuiver binnenlandse aangelegenheid is als in feite de gehele wereld er zich mee bemoeit? Het algerijnse probleem, de zuidafrikaanse rassendiskriminatie, de kwestie West-Irian zijn evenzovele aangelegenheden die de wereldgemeenschap aangaan. Wie zich voor het bewijs van het tegendeel op juridische stellingen beroept — stellingen die hij slechts kan betrekken vanuit het oude, door ons zelf opgestelde volkerenrecht — schiet naast de werkelijkheid van vandaag en miskent het feit, dat de wereldgemeenschap reeds gedemocratiseerd is.

mondiale toepassing

Wereldrecht zal derhalve voor een deel nieuw recht zijn, en voorzover het oud recht blijft zal dat met instemming moeten zijn van de nieuwe meerderheid.

Met dat laatste, bestaand recht met instemming van de nieuwe meerderheid van blijvende gelding geworden, bedoelen we vooral het sociale recht, het binnen-Europese recht van vrijheid, verzorging, bescherming. Dat dit veelal van universele aard is bewijst de verklaring van de rechten van de mens. De vrijheid en gelijkwaardigheid van de mens, de vrijheid eigen vrouw en werk te kiezen, naar eigen keuze zich aan te sluiten bij verenigingen, een godsdienst te belijden, het recht op menswaardige werk- en woongelegenheid, op een rechtvaardig loon dat voldoende is om een menswaardig leven te kunnen leiden, het zijn evenzovele verwor-

venheden van het oude Europese recht die ook in het nieuwe wereldrecht zijn vastgelegd.

Alleen de mondiale toepassing ervan ondervindt nog grote moeilijkheden. En dan denken we nog niet eens in eerste instantie aan Rusland en Little Rock, maar evenzeer aan onze eigen vooringenomenheid, die ons doet afzien van het waarmaken, op universele schaal, van de rechten. Met het recht op zelfbeschikking bv. zijn we bepaald niet overdreven vlot, terwijl de 30 ct. per hoofd per jaar die wij uitgeven aan bijstand aan minderontwikkelde gebieden nu ook niet bepaald getuigt van ernstige wil om dat recht op gelijkheid van kansen te honoreren.

Subtieler wordt het wanneer we op het terrein van de geestelijke vrijheid komen. Zo hebben wij in ons land ons het recht verworven van een vrije schoolkeuze. Wij hebben er zelfs voor gevochten dat de ouders vrij zouden zijn in de keuze van de school die hen belooft voor hun kinderen. En ook dit recht is in de hele geest van het nieuwe wereldrecht overgenomen. Maar vorig jaar, toen de discussie over internationale bijstand en levensbeschouwing zich toespitste, waren er heel wat mensen, die de NOVIB geen islamietische school in het islamietische (en uit analfabeten bestaande) dorp El Huda in de Soedan wilden laten bouwen en inrichten. Heeft dat recht dan alleen betrekking op ons? Of moet het mondiaal worden toegepast?

Voorzover derhalve oud recht wordt aanvaard door de nieuwe meerderheid, dienen wij het mondiaal voor iedereen in deze wereld, ongeacht ras, godsdienst, taal, nationaliteit, toe te passen.

internationalisatie

Vele zaken zijn reeds geïnternationaliseerd voor we er erg in hadden, en zonder dat we het ons bewust zijn. Zuiver binnenlandse aangelegenheden blijven er steeds minder over. Spanningen, geschillen, problemen zijn in onze in feite reeds ééngeworden wereld onmiddellijk internationaal. Maar ook bewust ingrijpend, onder eigen initiatief en met positieve medewerking zullen we verscheidene zaken moeten internationaliseren. Het duidelijkst spreekt dit waar het nieuwe vindingen en nieuwe mogelijkheden betreft. Voor wat het

beheer van uranium betreft denken zelfs verstokte verdedigers van het partikuliere bezit niet aan een partikuliere beheersvorm. De zuidpool, als nieuw ontdekt gebied met nieuw ontdekte mogelijkheden, zal gemakkelijker onder internationaal beheer worden gebracht, of althans buiten de geijkte soevereiniteitssferen van afzonderlijke staten worden gehouden dan de Saar. Het is derhalve met name op deze nieuwe onderwerpen, waarop de "oude beschaving", het oude rechtsbestel geen antwoord biedt, dat de kans van een groeiende wereldrechtsorde het grootst is, de kans ook voor de Verenigde Naties om een belangrijk stuk werk te doen. Hetzelfde geldt uiteraard voor de ruimtevaart. Ook hier schieten bestaande opvattingen omtrent soevereiniteit, territoriale aanspraken e.d. tekort. En ook hier openen zich ontzaggelijke perspectieven, die gloednieuw zijn.

Als wij dus vooral pleiten voor bovennationaal bezit, exploitatie en aanwending van nieuwe hulpbronnen en mogelijkheden die van belang zijn voor de hele wereldgemeenschap, dan is het niet alleen vanwege dat enorme algemene wereldbelang dat ermee is gediend (evenals deze mogelijkheden bij verkeerde aanwending universele vernietiging kunnen betekenen), maar ook omdat juist op deze terreinen, bij gebrek aan beproefde methodes en opvattingen,

UNITING FOR PEACE

De resolutie „Uniting for Peace”, waarover op blz. 17 wordt geschreven, werd met grote meerderheid in 1950 in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties aangenomen. De resolutie verschaft de Algemene Vergadering de mogelijkheden om — als de Veiligheidsraad door misbruik van vetorecht tot machteloosheid is gedoemd, doeltreffende maatregelen te nemen tot het handhaven of herstellen van de vrede. Tot dan toe kon alleen de Veiligheidsraad dergelijke besluiten nemen. Maar door de vrijwel altijd optredende onenigheid tussen de grote vijf (die elk vetorecht bezitten) werden de Verenigde Naties in haar activiteiten geremd. De resolutie Uniting for Peace staat de Veiligheidsraad toe om — als het vetorecht doeltreffende actie blokkeert — bij meerderheid van stemmen te besluiten een spoedzitting van de Algemene Vergadering bijeen te roepen, die dan handelend kan optreden. De vereiste stemmenmeerderheid bij zulk een optreden is 2/3. Dat houdt in dat van de 11 leden van de Veiligheidsraad, 7 leden voor een dergelijke bijeenroeping van de Algemene Vergadering moeten zijn.

Tot nu toe werd tweemaal van de resolutie gebruik gemaakt, beide keren in 1956. De eerste keer betrof de V.N.-actie in de Suez-oorlog, die aanvankelijk werd gehinderd door een frans-brits veto in de Veiligheidsraad, de tweede maal inzake Hongarije, toen een russisch veto elk V.N.-optreden dreigde onmogelijk te maken.

een nieuw adequaat antwoord van de georganiseerde wereldgemeenschap de beste kansen heeft. Dit neemt niet weg dat er ook konventionele onderwerpen zijn, die, juist vanwege het algemeen belang, voor internationalisatie in aanmerking komen. We denken hierbij aan een grondstof als olie, aan internationale verbindingen van eminent levensbelang voor de gehele wereld, aan voedseloverschotten etc. Waar het onderwerpen van zo'n uitgesproken algemeen wereldbelang betreft dient op zijn minst de wereldgemeenschap iets van controle op de aanwending van deze zaken ten algemene nutte te krijgen. Hierbij moet echter geenszins uit het oog worden verloren — zoals bij de kwestie rond het Suezkanaal gebeurde — dat men vanuit het westen (bestaande uit reeds eeuwen nationaal soevereine staten) niet onmiddellijk deze eis tot internationalisatie moet stellen met betrekking tot zaken, die nauwelijks nog onder de soevereine controle kwamen van jonge staten. Zeker niet wanneer datzelfde westen verzuimt de internationalisatie te verwezenlijken van tot dusver onder haar beheer of controle staande zaken (Panamakanaal), die van evengroot of nog groter wereldbelang zijn. We zullen ons dus op dit terrein allereerst realistisch moeten werpen op nieuwe onderwerpen als uranium, ruimtevaart, zuidpoolexploitatie, en vervolgens op het terrein van bestaande onderwerpen zelf de nodige initiatieven moeten ontwikkelen.

richtingwijzers

Het zoeken naar een wereldrechtsorde is een taak, die de Verenigde Naties (dat zijn wij, de aangesloten volkeren) in hun Handvest uitdrukkelijk hebben neergelegd. Artikel 13 draagt de Algemene Vergadering op "studies te doen ondernemen en aanbevelingen te doen met het oog op het aanmoedigen van de geleidelijke ontwikkeling van het internationale recht en van de kodifikatie hiervan". En op dit gebied hebben de Verenigde Naties inderdaad niet stil gezeten. Hoezeer men de Verenigde Naties ook veelal al te eenzijdig naar haar Veiligheidsraad beoordeelt, op humanitair terrein, op het terrein van sociaal-ekonomische ontwikkeling, formulering van het recht en zoeken naar mogelijkheden tot rechtshandhaving, doet zij belangrijk werk. De universele verklaring van de rechten

van de mens bij voorbeeld kan men, wijzend op de veelheid van overtredingen, slechts een papieren rechtsorde noemen, het is echter meer dan waar, dat deze verklaring na veel studie en discussie tot stand gekomen, richting geeft aan de ontwikkeling tot wereldrecht. Dat was ook de bedoeling ervan, hetgeen met evenzoveel woorden in de inleiding op de Verklaring staat, waarin wordt gesproken over "het gemeenschappelijk door alle volkeren en alle naties te bereiken ideaal". De rechten van de mens zijn dus geen rechtskonstateringen, het zijn normen, het is een ideaal, een richtingwijzer, zoals ook het Handvest van de Verenigde Naties als richtingwijzer werkt. Het is zeer belangrijk deze "richtingwijzende" functie goed in ogenschouw te nemen, want zij heeft meer betekenis dan ge- en verboden. Resoluties, vaak zo vaag lijkend, aanbevelingen, die niets nieuws schijnen te bevatten voor de man in de straat, zijn veelal het resultaat van een in wereldverband — let wel: in een konferentie van meer dan 80 staten — gevoerde gedachtenwisseling. Als "aanbeveling" werken zij wellicht beter in het opzicht van richtingwijzend, dan geboden, uitspraken die bindend zijn (en toch niet worden nagekomen), veroordelingen etc.

Dat dit alles enerzijds niet zonder resultaat blijft, en anderzijds weer wordt gestimuleerd, blijkt onder meer uit de groei van wat men het publieke geweten van de wereld zou kunnen noemen. Het is voor de derde maal in dit artikel dat de Suez-oorlog ter sprake komt (en het zal nog een keer gebeuren), maar dit kan haast niet anders waar op dit onderwerp een duidelijke manifestatie plaatsvond van een nieuwe groei en ontwikkeling. In dit geval van het wereldgeweten. Plotseling bleek er een vrij algemeen besef groeiende te zijn, dat om het bezit van een kanaal, zij het een belangrijk en winstgevend kanaal, in deze tijd niet meer kan en mag worden gevochten met het geweld der wapenen. Er funktioneerde dan ook een publieke opinie, die 25 jaar geleden ondenkbaar was geweest. Wij houden het ervoor, dat deze groei niet los te zien valt van de hierboven bedoelde richtingwijzers. Dit is echter niet het enige symptoom; ook op het terrein van de internationale bijstand spreken deze richtingwijzers. Het besef van de noodzaak van internationale solidariteit op dit terrein is zeker groeiende,

dank zij het richtinggevende werk van de Verenigde Naties en haar gespecialiseerde organisaties.

wereldpolitiemacht

En om dan voor het laatst de Suez-perikelen te noemen: het ontstaan en het voortbestaan van de V.N.-noodstrijdkrachten die de grens tussen Israël en Egypte bewaken, is op zichzelf al een getuigenis van een vooruitgang, een groei van een gesteldheid, zoals door de richtingwijzers bedoeld. Werd de befaamde resolutie UNITING FOR PEACE in het Korea-geval nog uitgewerkt in een duidelijke westerse geest (het V.N. leger was immers in feite een grotendeels amerikaans leger, en het gold hier immers een krachtmeting tussen oost en west), het V.N.-legertje in het middenoosten bestaat buiten de militaire deelname van de grote veto-mogendheden, het vecht niet — zou ook weinig gewicht in de schaal kunnen leggen als het zou moeten vechten! — en het staat uitgesproken neutraal tussen de partijen. Juist door deze karaktertrekken blijkt het nu "te werken". Met de betrokken resoluties die haar geboorte regelden, met het gezag van Handvest en met de meerderheid der V.N. achter zich, blijkt deze slechts symbolische politiemacht de strijd te kunnen voorkomen.

Prof. Tammes heeft in 1957 in een aantal artikelen in de Nieuwe Rotterdamse Courant een interessante studie over de ontwikkeling van een wereld-politiemacht gemaakt. Hij schetst daarin hoe het oude idee van de "big policemen", de veto-mogendheden die tussenbeide zouden komen als er ergens oorlog dreigde, niet hanteerbaar was door juist de tegenstelling in het korps zelf. Intussen ontwikkelde zich echter in de praktijk een geheel nieuwe methode tot handhaving van internationaal recht en internationale vrede en veiligheid. Het is de methode van de noodstrijdkrachten, de UNEF in het middenoosten, van de waarnemers in de Libanon, van inspectie en internationale controleurs. Prof. Tammes schets hiervan de waarde als volgt: "Hoewel een waarnemings-apparaat wel ver verwijderd schijnt van de oorspronkelijke voorstelling van de sterke arm, blijft het nochtans een rechtshandhavingsmiddel. De enkele wetenschap van partijen, die van nature wantrouwig tegenover elkaar staan, dat overeenkomsten althans tot zover worden in acht

genomen, is een zelfstandige bijdrage tot het sukses van die overeenkomst. Het is zelfs mogelijk dat het een toe-reikende bijdrage is en dat gewapende dwang tot nakoming onnodig, zo al uitvoerbaar zou zijn. Dit schijnt vooral duidelijk in het geval van ontwapeningsovereenkomsten. Er is dan emplooi voor de hulpdiensten van een internationale macht, die minder is een "sterke arm" dan een neutraal medium ter opvulling, scheiding, bewaking, toezicht, controle, inspectie waarneming, elk voor zich en in combinatie. Begrip voor nut en noodzaak van deze taken komt bij allerlei afzonderlijke vraagstukken aan de dag: ontwapening, atoomenergie, wereldruimte, grens- en minderhedenconflicten, gedemilitariseerde en andere neutrale zones."

ideaal en werkelijkheid

Overzien we een dergelijke ontwikkeling over langere termijn dan is er toch wel degelijk grond voor de stelling aanwezig dat er — hoezeer de wereld ook wordt verdeeld door tegenstellingen, hoever de Verenigde Naties ook nog afstaan van een werkelijke wereldregering, een ontwikkeling in de richting van een internationale rechtsorde gaande is. De moeizame onderhandelingen over resoluties en organisatietechnieken, over procedures en verdragsteksten, mogen dan uiterlijk weinig sukses baren, gezien wat er uit de bus komt, als we deze ontwikkeling over langere termijn bezien dan valt er wel degelijk een ontwikkeling ten goede te bespeuren.

Het is daarom, dat wij het in ideaalstelling eens zijn met allen, die een wereldregering in het perspectief hebben, die de Verenigde Naties willen zien uitgroeien tot een federale, bovenstatelijke, democratische regering voor de gehele wereld. Het is echter evenzeer zo, dat wij ons, gezien hetgeen er in feite toch mogelijk blijkt aan ontwikkeling ten goede, bij het bestaande werk van de wereldorganisatie aansluiten, geheel en onvoorwaardelijk. Wij zien, gelet op de feiten, geen heil in veranderingen van het Handvest om daardoor de V.N. om te bouwen tot hetgeen wij als ideaal stellen. Eerstens omdat een dergelijke wijziging onhaalbaar is. Maar ten tweede, omdat het nu geldende Handvest kennelijk voldoende ruimte laat voor een ontwikkeling, die op zekere dag dusdanig kan worden ervaren, tot 'n dusdanige veranderde situatie kan heb-

ben geleid, dat het geduldige papier met meer gemak en met minder meningsverschil op hernieuwde wijze kan worden volgeschreven. Dat Handvest wordt dan wel aan de veranderende praktijk aangepast.

Samenvattend zouden we tenslotte dan een aantal mogelijkheden en programmapunten willen vermelden, die naar onze overtuiging de groei van de bedoelde wereldrechtsorde, van internationale samenwerking en solidariteit, eenmaal leidend tot een werkelijke wereldaanpak van wereld-aangelegenheden, kunnen bevorderen.

Wij denken dan — zonder naar volledigheid te streven — onder meer aan het volgende

- onvoorwaardelijke steun aan het streven van de V.N., ook als dit opoffering van eigen belangen inhoudt;
- het bevorderen van gesprek en de ontmoeting met de nieuwe, arme meerderheid waar maar enigszins mogelijk is;
- het SUNFED-plan met alle kracht van middelen en ideeën trachten te verwezenlijken en het voorlopige baby-SUNFED in haar ontstaan garanderen door borg te staan voor het bijeenbrengen van het streefbedrag van \$ 100 miljoen;
- het inbrengen van alle splijtbaar materiaal bij de Verenigde Naties (in uiterste noodzaak eenzijdig te beginnen);
- idem het inbrengen van alle ruimtevaartontdekkingen en mogelijkheden bij de V.N.;
- het erkennen van kommunistisch China en opnemen als lid van de V.N.;
- het bevorderen waar mogelijk van internationale waarneming en inspectie als mogelijkheid tot vergroting van de internationale veiligheid en als gewenningsmanoeuvre aan het afstand doen van onbeperkte soevereiniteit;
- het op korte termijn afstand doen van oude koloniale restanten, hoe verlicht beheerd in eigen ogen ook;
- het voorstellen van internationalisatie van belangrijke kanalen, van uranium en olie;
- het van regeringswege veel effectievere steun geven aan voorlichting over het werk van de Verenigde Naties en aan andere pogingen die kunnen bijdragen tot wereldvrede en wereldrechtsorde.

WIJ, DE VOLKEN VAN DE VERENIGDE NATIES, VASTBESLOTEN

komende geslachten te beveiligen tegen de oorlogsgeselschap, die tweemaal gedurende ons leven onuitsprekelijk leed over de mensheid heeft gebracht, en

opnieuw het vertrouwen in de grondrechten van de mens, in de waardigheid en waarde van de menselijke persoon, in de gelijke rechten van mannen en vrouwen, alsmede van grote en kleine volken te bevestigen, en

voorwaarden te scheppen, waaronder gerechtigheid en eerbied voor de verplichtingen, die uit verdragen en andere bronnen van internationaal recht voortvloeien, gehandhaafd kunnen worden, en

sociale vooruitgang en betere levensstandaarden in grotere vrijheid te bevorderen,

EN TE DIEN EINDE

verdraagzaamheid te betrachten en tezamen in vrede met elkander als goede naburen te leven, en onze krachten te verenigen om internationale vrede en veiligheid te handhaven, en

door de aanvaarding van beginselen en de instelling van methodes te verzekeren, dat wapengeweld niet zal worden gebruikt behalve in het algemeen belang, en

ter bevordering van de economische en sociale vooruitgang van alle volken een internationaal apparaat te gebruiken

HEBBEN BESLOTEN ONZE POGINGEN TE VERENIGEN OM DEZE DOELEINDEN TE BEREIKEN.

art. 1 De doeleinden van de Verenigde Naties zijn:

1. Internationale vrede en veiligheid te handhaven en te dien einde doeltreffende gemeenschappelijke maatregelen te nemen tot het voorkomen en wegnemen van vredesbedreigingen en tot het onderdrukken van aanvalsdaden of andere inbreuken op de vrede, en door vreedzame middelen en in overeenstemming met beginselen van gerechtigheid en internationaal recht, regeling of beslechting van internationale geschillen of toestanden, die tot inbreuk op de vrede zouden kunnen leiden, tot stand te brengen
2. Tussen de volken vriendschappelijke betrekkingen tot ontwikkeling te brengen gegrond op eerbied voor het beginsel van gelijke rechten en zelfbeschikking der volken, en andere passende maatregelen te nemen om de algemene vrede te versterken
3. Internationale samenwerking te verwezenlijken bij het oplossen van internationale vraagstukken van economische, sociale, kulturele of humanitaire aard en bij het bevorderen en aanmoedigen van eerbied voor de rechten van de mens en voor de grondvrijheden voor allen zonder onderscheid naar ras, geslacht, taal of godsdienst
4. Een centrum te zijn om de pogingen der volken tot het bereiken van deze gemeenschappelijke doelstellingen met elkaar in overeenstemming te brengen.

art. 2 De Organisatie en haar Leden zullen, bij het streven naar de Doeleinden, handelen overeenkomstig de volgende beginselen:

1. De Organisatie is gegrond op het beginsel van de soevereine gelijkheid van al haar Leden
2. Alle leden zullen, ten einde aan alle onder hen de rechten en voordelen, welke uit het lidmaatschap voortvloeien te verzekeren, te goeder trouw de door hen overeenkomstig het Handvest aanvaarde verplichtingen nakomen
3. Alle Leden zullen hun internationale geschillen langs vreedzame weg op zodanige wijze beslechten, dat internationale vrede en veiligheid niet in gevaar worden gebracht
4. Alle Leden zullen zich in hun internationale betrekkingen onthouden van bedreiging met geweld of gebruik van geweld tegen de territoriale integriteit of politieke onafhankelijkheid van enige Staat, of op enige andere wijze, die onverenigbaar is met de Doeleinden van de Verenigde Naties
5. Alle Leden zullen de Verenigde Naties iedere bijstand verlenen bij elk optreden, waartoe de Organisatie overeenkomstig dit Handvest overgaat, en zij zullen zich onthouden van het verlenen van bijstand aan enige Staat, waartegen de Verenigde Naties een preventieve of dwangactie ondernemen

uit het HANDVEST van de VERENIGDE NATIES

art. 4

Het lidmaatschap van de Verenigde Naties staat open voor alle vreedlievende Staten, die de in dit Handvest vervatte verplichtingen aanvaarden en die, naar het oordeel der Organisatie, in staat en bereid zijn deze verplichtingen na te komen

de algemene vergadering

art. 9

De Algemene Vergadering zal bestaan uit alle Leden van de Verenigde Naties

art. 10

De Algemene Vergadering kan alle vragen of alle zaken binnen het kader van dit Handvest of die betrekking hebben op de bevoegdheden en functies van enig in dit Handvest voorzien Orgaan, bespreken en aanbevelingen doen aan de Leden van de Verenigde Naties of aan de Veiligheidsraad of aan beide omtrent alle zodanige vragen of zaken.

art. 11

De Algemene Vergadering kan beginselen van samenwerking bij de handhaving van internationale vrede en veiligheid, met inbegrip van de beginselen, die de ontwapening en de regeling van wapeningen beheersen, overwegen, en kan met betrekking tot zodanige beginselen aan de Leden of

aan de Veiligheidsraad of aan beide aanbevelingen doen.

art. 13

De Algemene Vergadering zal studies doen ondernemen en aanbevelingen doen met het oog op:

- a. het bevorderen van internationale samenwerking op politiek gebied en het aanmoedigen van de geleidelijke ontwikkeling van het internationale recht en van de kodifikatie hiervan
- b. het bevorderen van internationale samenwerking op economisch, sociaal, kultureel, opvoedkundig en hygiënisch gebied, en het medewerken aan de verwezenlijking van de rechten van de mens en de grondvrijheden voor allen, zonder onderscheid naar ras, geslacht, taal of godsdienst.

de veiligheidsraad

art. 23

1. De Veiligheidsraad zal bestaan uit elf Leden van de Verenigde Naties. De Chinese Republiek, Frankrijk, de Unie van Socialistische Sovjet-Republieken, het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland en de Verenigde Staten van Amerika zullen permanente leden van de Veiligheidsraad zijn. De Algemene Vergadering zal zes andere Leden van de Verenigde Naties verkiezen als niet-permanente leden van de Veiligheidsraad, waarbij in de eerste plaats in het bijzonder rekening zal worden gehouden met de bijdrage van Leden van de Verenigde Naties tot de handhaving van internationale vrede en veiligheid alsmede tot de andere doeleinden van de Organisatie, en eveneens met een rechtvaardige aardrijkskundige verdeling.

2. De niet-permanente leden van de Veiligheidsraad zullen verkozen worden voor een termijn van twee jaar. Bij de eerste verkiezing van de niet-permanente leden zullen er echter drie verkozen worden voor een termijn van één jaar. Een aftredend lid zal niet onmiddellijk herkozen kunnen worden.

art. 24

Ten einde een snel en doeltreffend optreden van de Verenigde Naties te verzekeren, dragen de leden de Veiligheidsraad de primaire verantwoordelijkheid op voor de handhaving van internationale vrede en veiligheid, en stemmen zij erin toe, dat de Veiligheidsraad bij het vervullen van zijn taak krachtens deze verantwoordelijkheid namens hen handelt.

art. 25

De Leden van de Verenigde Naties komen overeen, de besluiten van de Veiligheidsraad overeenkomstig dit Handvest te aanvaarden en uit te voeren.

art. 27

1. Ieder lid van de Veiligheidsraad zal één stem hebben.
2. Besluiten van de Veiligheidsraad over zaken van procedure zullen geacht worden aangenomen te zijn, indien zeven leden vóór stemmen.
3. Besluiten van de Veiligheidsraad over alle andere zaken zullen geacht worden aangenomen te zijn, indien zeven leden, waaronder zich moeten bevinden de permanente leden, vóór stemmen.

MONDIALE RECHTVAARDIGHEID

uitdaging

Het is in dit blad en in vele andere dag-, week- en maandbladen al tientallen keren uitgeschreven en uitgebeeld — duidelijk, pakkend en overtuigend: 2/3 van de mensheid heeft gebrek aan datgene dat nodig is om volwaardig mens te kunnen zijn. Toch ontmoet men nog dikwijls mensen, die van de aard en omvang van dit feit geen weet hebben.

Dat schijnt soms onbegrijpelijk, maar bij enig nadenken besef je, dat het stroompje van voorlichting omtrent de ontstellende armoede van honderden miljoenen mensen bijna volkomen in het niet zinkt vergeleken met de vloedgolven van lektuur — kranten, boeken, tijdschriften, folders — die ons dagelijks overspoelen. De aandacht bv. voor mej. R. Schneider — ook in periodieken die een christelijke signatuur pretenderen te dragen — is bepaald heel wat groter dan die voor het leed van het grootste deel van de wereldbevolking.

In dit blad vindt de lezer een aantal illustraties van de armoede, de ziekte, de honger van mede-mensen, die — voor onze moderne communicatiemiddelen bestaan er immers geen "afstanden" meer — vlak bij ons wonen.

Cijfers en beelden — het zijn maar flitsen van facetten. Toch zou ook een uitvoerige beschrijving van de nood nog maar een zeer onvolledig beeld geven van de werkelijke uitdaging, waarvoor wij ons gesteld zien.

Tal van andere feiten dan de honger, de ziekte, de armoede compliceren dit op zichzelf reeds immense probleem. Wij noemen er slechts twee. De omstandigheid dat vele onderontwikkelde landen pas korte tijd geleden loskwamen van koloniale banden en mede daardoor veelal sterk nationalistisch en soms anti-westers zijn ingesteld. De opsplitsing van de wereld in twee grootmachten en de concurrentie tussen beide om de gunst van de nog-niet-definitief-aangesloten. Bij een pogen om de ergste nood in grote delen van de wereld te lenigen zal men met deze en andere feiten rekening moeten houden. Daar-

om is de wijze waarop de hulp wordt verleend van zo grote betekenis.

hoe wordt de hulp verleend?

Momenteel kan de hulpverlening ruwweg onderscheiden worden in de bilaterale (van land tot land) en de

internationale economische en sociale samenwerking

art. 55

Met het oog op het scheppen van toestanden van duurzaamheid en welzijn, welke noodzakelijk zijn voor vreedzame en vriendschappelijke betrekkingen tussen de volken gegrond op eerbied voor het beginsel van gelijke rechten en zelfbeschikking der volken, zullen de Verenigde Naties bevorderen: hogere levensstandaarden, arbeid voor allen en voorwaarden van economische en sociale vooruitgang en ontwikkeling;

oplossingen van internationale economische, sociale, hygiënische en aanverwante vraagstukken en internationale kulturele en opvoedkundige samenwerking; en

algemene eerbied voor, en inachtneming van de rechten van de mens en van de grondvrijheden voor allen zonder onderscheid, naar ras, geslacht, taal of godsdienst.

art. 56

Alle Leden verbinden zich gezamenlijk en afzonderlijk in samenwerking met de Organisatie op te treden voor het bereiken van de Doeleinden uiteengezet in artikel 55.

art. 62

De Economische en Sociale Raad kan studies en rapporten maken, of het initiatief daartoe nemen, met betrekking tot internationale, economische, sociale, kulturele, opvoedkundige, hygiënische en aanverwante zaken en aanbevelingen met betrekking tot alle zodanige zaken doen aan de Algemene Vergadering, de Leden van de Verenigde Naties, en de betrokken gespecialiseerde organisaties.

Hij kan aanbevelingen doen met het oog op het bevorderen van eerbied voor en inachtneming van de rechten van de mens en de grondvrijheden voor allen.

Hij kan ontwerp-verdragen voorbereiden ter voorlegging aan de Algemene Vergadering, met betrekking tot zaken, die binnen de grenzen van zijn bevoegdheid vallen.

Hij kan, overeenkomstig de regelen, voorgeschreven door de Verenigde Naties, internationale konferenties bijeenroepen over zaken, die binnen de grenzen van zijn bevoegdheid vallen.

multilaterale (van vele of alle landen gezamenlijk aan een of meer landen). De hulpverleningsprogramma's van regionale landenblokken — zoals b.v. het Colomboplan van de landen van het Britse Gemenebest — liggen daar qua vorm min of meer tussenin.

Het laat zich begrijpen, dat de bilaterale hulpverlening ernstige gevaren biedt bv. voor belangenpolitiek van de zijde van het hulpverlenende land. Een belangenpolitiek die lang niet altijd ook in het voordeel behoeft te zijn van de ontvangende partij. Dat deze gevaren niet slechts theoretisch en potentieel, maar ook praktisch en aktueel zijn bewijst de feitelijke bilaterale hulpverlening. Zowel de russische als de Amerikaanse bilaterale hulpverlening is duidelijk op eigen belangen — politiek, militair en economisch — gericht. Sommige landen aanvaarden niettemin deze hulp ondanks aversie tegen de vorm; de bereidheid om eisen te stellen neemt af naarmate de honger toeneemt en de onmacht groeit.

Natuurlijk mag niet alle bilaterale hulp veroordeeld worden en ook moet gezegd worden, dat bepaalde ontvangende landen het zakelijke element in de bilaterale hulp niet verafschuwen. De vorm echter schept kansen op ongewenste beïnvloedingen en bovendien: de multilaterale hulpverlening behoeft beslist niet onzakelijk — in de zin van: ondoelmattig — te zijn.

Naar de vorm gezien — en in deze onderschrijf ik volkomen het standpunt van de nederlandse regering — verdient de multilaterale opzet duidelijk de voorkeur. Alle landen van de wereld — de rijke én de arme landen — gaan daarbij om de tafel zitten en nemen gezamenlijk de oplossing van de problemen ter hand. Wel biedt ook de multilaterale vorm mogelijkheden tot infiltratie en beïnvloeding door "kwaadwillenden", maar dáár is althans de kans op kompensatie en overkompensatie door de andere deelnemers aanwezig. Daarenboven zijn deze mogelijkheden en gevaren slechts in betekenende mate aanwezig bij een bepaald soort projecten. Moreel gezien moet de multilaterale hulp een pré hebben; zakelijk beschouwd behoeft deze vorm van organisatie en samenwerking — daarvan levert de praktijk op tal van andere punten voldoende bewijzen — beslist niet bij de bilaterale ten achter te staan.

Daarom is het zo te betreuren, dat de multilaterale hulp — gegeven via

de Verenigde Naties — slechts enkele procenten vormt van de bilaterale bijstand. Daarom is het zo urgent dat deze verhouding een grondige wijziging ondergaat. Daarom is het zo gelukkig, dat een groep van door de Verenigde Naties uitgezochte experts al jaren geleden een plan heeft ontworpen van multilaterale hulpverlening om op reële wijze de nood in de achtergebleven gebieden te bestrijden. Dat plan werd SUNFED genoemd (Special United Nations Fund for Economic Development). Beoogd werden met dit fonds grote projecten bv. tot inpoldering van moerassen, bevoeiing van te droge gebieden en opwekken van energie uit te voeren om aldus de economische ontwikkeling op gang te brengen. En dergelijke aanpak zou uiteraard grote sommen vergen. Men ging ervan uit dat dit fonds zinvol haar werkzaamheden zou kunnen uitvoeren wanneer er 5—7 miljard dollar per jaar beschikbaar zou komen. Dit bedrag vormt ongeveer 1 procent van het totale wereldjaarinkomen. Voor een eerste start werd 250 miljoen dollar nodig geacht.

wat kunnen wij nu doen?

De ervaring in gesprekken met allerlei mensen heeft ons geleerd dat voor een aantal van hen de vraag "wát kunnen wij doen" wordt voorafgegaan door een andere, nl.: kunnen we wel wat doen? Daarom is het niet overbodig om eerst even bij die laatste vraag stil te staan.

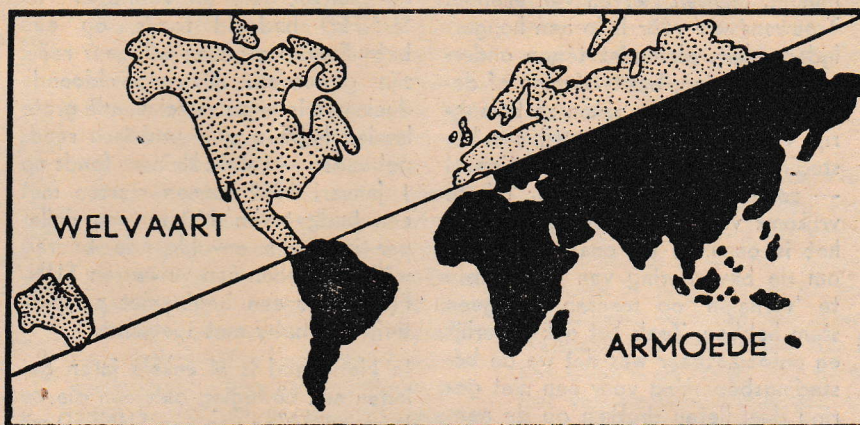
Onder degenen die deze twijfel uiten zijn er die daarbij volkomen vrijuit gaan. Er wonen inderdaad ook hier in ons welvarende Nederland mensen die niets kunnen missen van het beetje dat hen ter beschikking staat. Een veel groter deel van de twijfelaars echter bestaat uit mensen die het lang niet slecht hebben, maar die bv. bang zijn dat wij de mate van stijging van het welvaartspeil in de Verenigde Staten niet bij zullen houden, of die van mening zijn, dat we niet genoeg aan onze onderwijsverbetering of aan bezitsvorming kunnen doen, of — weer anderen — dat onze defensie wel eens gevaar zou kunnen lopen wanneer we in Nederland de hulp aan onderontwikkelde gebieden eens — anders dan alleen verbaal — au sérieux zouden gaan nemen. Sommigen wijzen daarbij nog heel spits op het inderdaad onmiskenbare feit, dat er toch een rangorde is en moet blijven in onze verantwoordelijkheden. Dat men toch eerder voor z'n eigen kinderen moet

SUNFED-RESOLUTIE

VERBRUIK PER HOOFD PER JAAR

(in kilogrammen)

land	graan	aard-appelen	suiker	groente	vlees	melk	olie/vet	kalorieën voedings-waarde
Birma	154	8	6	10	6	8	3	1990
Canada	76	60	44	2	81	243	20	3120
Ceylon	131	37	16	5	3	17	4	1980
Egypte	189	8	13	9	11	55	4	2450
India	127	12	14	22	1	44	4	1850
Pakistan	172	5	6	8	5	83	2	2186
Rhodesia	201	10	12	5	29	38	2	2630
Ver. Staten	70	46	40	4	81	236	20	3120
NERDERLAND	92	106	38	3	38	210	28	2970

land	inwonertal	inkomen per persoon per jaar	aantal inwoners per arts	beschikbare energie in kg steenkolen per persoon per jaar	aantal inwoners per vrachtwagen	ontvangen internation. bijstand per persoon per jaar
Ver. Staten	168.174.000	7.100,—	790	8580	15	
Canada	16.081.000	5.000,—	950	8250	16	
Australië	9.428.000	3.800,—	930	3850	14	
Zweden	7.316.000	3.650,—	1300	4590	60	
Engeland	51.430.000	3.000,—	1000	5030	41	
Frankrijk	43.648.000	2.820,—	980	2680	30	
NERDERLAND	10.888.000	2.730,—	1000	2450	83	
Israël	1.813.000	1.800,—	450	1100	87	f 317,06
Columbia	12.939.000	950,—	2900	500	185	4,96
Brazilië	59.846.000	875,—	2500	390	177	19,10
Mexico	30.538.000	850,—	2200	750	167	10,31
Guatemala	3.348.000	700,—	6300	150	316	30,94
Filippijnen	22.265.000	600,—	12000	190	325	7,64
Egypte	23.410.000	500,—	3500	240	1078	8,02
Bolivia	3.325.000	500,—	4000	180	147	56,62
Syrië	3.970.000	500,—	3800	230	291	2,29
Ceylon	8.929.000	500,—	5100	80	394	8,02
Irak	4.842.000	500,—	5900	480	346	4,58
India	387.350.000	380,—	5500	120	2206	2,29
Jordanië	1.471.000	380,—	6800	120	327	309,03
Thailand	20.686.000	380,—	6800	40	756	7,64
Birma	19.856.000	380,—	8400	40	1293	3,43
Iran	18.945.000	380,—	8800		786	36,29
Lybië	1.118.000	380,—	10000		286	209,34
Pakistan	83.603.000	380,—	15000	50	3765	14,40
Viet Nam	26.600.000	380,—	61000		1761	51,18
Indonesië	84.000.000	380,—	71000	120	1383	1,91
Soedan	10.226.000	380,—	80000	40	930	0,05
Afghanistan	12.000.000	380,—	100000			5,34
Ethiopië	20.000.000	380,—	200000	10	3278	1,91

RESOLUTIE, aangenomen door de XIIe Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, (gedeelte van de tekst).

De Algemene Vergadering, Konform de doelstelling van de Verenigde Naties, tot uitdrukking gebracht in haar Charter, inhoudende het bevorderen van sociale vooruitgang en betere levensvoorwaarden in groter vrijheid en ter bereiking hiervan het aanwenden van de internationale apparatuur ter bevordering van de economische en sociale vooruitgang van alle volkeren, zich bewust van de speciale behoeften van de minderontwikkelde landen aan internationale bijstand ter bereiking van een versnelde ontwikkeling van hun economische en sociale infrastructuur,

1. Besluit, dat ter uitbreiding van de reeds in gang zijnde activiteiten van de Verenigde Naties en de gespecialiseerde organisaties op het gebied van technische hulpverlening en ontwikkeling, er een apart Speciaal Fonds zal worden opgericht dat systematisch en op langere termijn bijstand zou moeten verlenen op terreinen, die van essentieel belang zijn voor geïntegreerde technische, economische en sociale ontwikkeling van de minder-ontwikkelde landen,

2. Besluit voorts dat, gezien de op dit moment te verwachten geldelijke middelen, waarvan het niet waarschijnlijk is dat zij meer dan \$ 100 mln per jaar zullen bedragen, de activiteiten van het Speciale Fonds zich zullen moeten richten op het uitbreiden van het werkterrein van de programma's van de Verenigde Naties voor technische hulpverlening door het opnemen van speciale projecten op bepaalde terreinen van fundamenteel belang, te bepalen door de Voorber. Kommissie, zoals b.v. intensief onderzoek naar de mogelijkheden van irrigatie, exploratie van mineralen en het aanwenden van potentiële energie; de oprichting, met inbegrip van personeelsbezetting en uitrusting, van opleidingscholen voor onderwijs in publieke administratie, statistiek en techniek, en van centra voor onderzoek en produktie op gebied van landbouw en industrie;

3. Is van mening dat, hoewel, zonder afbreuk te doen aan de zelfstandigheid van het Speciale Fonds, zoveel mogelijk gebruik dient te worden gemaakt van de bestaande apparatuur van de Verenigde Naties, de gespecialiseerde organisaties (met inbegrip van de bestaande internationale financiële instellingen) en het Uitgebreide Programma voor Technische Hulpverlening, het Speciale Fonds enige nieuwe administratieve en operationele apparatuur zal behoeven;

4. Besluit een Voorbereidende Kommissie op te richten, samengesteld uit vertegenwoordigers van 16 regeringen, om met inachtneming van de beginselen, uiteengezet in het aanhangsel en van de zienswijzen en suggesties naar voren gebracht door de regeringen, het volgende te doen:

(a) De fundamentele terreinen voor hulpverlening, welke het Speciale Fonds zou moeten bestrijken, en binnen deze terreinen de soort projecten, die voor hulpverlening in aanmerking zouden komen, te bepalen;

(b) In het licht van bovenstaande paragraaf 3 de administratieve en operationele apparatuur te bepalen, die voor het Speciale Fonds dient te worden aanbevolen, hierin begrepen de wijzigingen, die nodig kunnen blijken in de huidige juridische opzet en werkwijze van het Uitgebreide Programma voor Technische Hulpverlening;

(c) Zich ervan op de hoogte te stellen in welke mate de Regeringen bereid zouden zijn in het Speciale Fonds bij te dragen;

11. Ziet uit naar de oprichting van het Speciale Fonds per 1 januari 1959;

12. Doet een beroep op alle Leden-Staten van de Verenigde Naties in een geest van samenwerking en solidariteit de grootst mogelijke steun te verlenen aan het Speciale Fonds;

Besluit dat, zodra en wanneer de in vooruitzicht gestelde geldelijke middelen door de Algemene Vergadering voldoende worden geacht om het terrein te betreden van ontwikkeling op grotere schaal, in hoofdzaak van ontwikkeling van de economische en sociale infrastructuur van de minder-ontwikkelde landen, de Algemene Vergadering het werkterrein en de toekomstige activiteiten van het Speciale Fonds opnieuw zal bezien en zulke stappen zal nemen als zij gunstig zal oordelen.

zorgen dan voor die van z'n buurman; dat de lotsverbetering van eigen landgenoten ons toch nader aan het hart moet liggen dan die van mensen ergens in Griekenland of in Indië. In het algemeen is dit wel juist, maar wie zo redeneert maakt de ten enenmale ongerechtvaardigde veronderstelling, dat de "nood" hier en de nood dáár vergelijkbaar zijn. Als de zoon van Jansen een slok water vraagt en het kind van zijn burens dreigt uit het raam te vallen, dan gaat de behoefte aan "hulp" van dat kind van de burens boven die aan "bijstand" van Jansen-junior. Degenen die als maar op die rangorde wijzen laten niet tot zich doordringen dat er ginds iedere dag, ieder uur, iedere minuut, mensen sterven van ellende. Trouwens wie vóór hulp aan hongerslijders pleit, pleit niet tégen onderwijsverbetering, bezitsvorming of defensie. Als wij deze zaken zo belangrijk vinden dan moeten wij ons bestedingspatroon — privé of nationaal — zodanig wijzigen, dat er ruimte vrijkomt voor deze belangen. Maar het is oneerlijk en onaanvaardbaar om de bevordering van deze zaken te 'verhalen' op mensen die geen stem hebben. Zoals het ook oneerlijk en ontoelaatbaar was dat we de bestedingsbeperking voor een niet gering deel lieten drukken op de aanvankelijk uitgetrokken f 25 miljoen voor hulp aan achtergebleven landen.

is er voldoende kapitaal ?

Sommige mensen tenslotte blijken van mening dat — al zouden we ook alle zeilen bijzetten — de benodigde bedragen, ook over tientallen jaren gezien, eenvoudig niet op te brengen zijn. Voor deze wanhoop is geen reden.

Jacob Oser, een Amerikaanse econoom, heeft onlangs in zijn boek "Must men starve" uitgerekend dat als we de bedragen die de laatste twee oorlogen hebben gekost aan de mensen in de noodgebieden van de wereld zouden hebben uitbetaald, het gemiddeld bezit van deze 2/3 van de mensheid groter zou zijn dan het gemiddelde vermogen van de inwoners van de Verenigde Staten. Op berekeningen — zeker van zo'n karakter — kan men altijd afdingen. Er zijn echter meer berekeningen gemaakt, door uiterst bekwame mensen. Die hebben aangetoond, dat een grondige aanpak van de wereldnood jaarlijks bedragen vergt die aanzienlijk geringer zijn dan de sommen die thans bv. voor de defensie

worden uitgegeven. Nee, er is geen reden tot wanhoop.

Wat kunnen wij nu doen?

Als u het voorgaande met instemming hebt gelezen dan zult u met ons de konklusie trekken dat er thans vóór alles behoefte is aan een goed en groot plan tot hulpverlening op multilaterale basis. En als SUNFED dat plan kan worden, dan moeten wij onze uiterste krachten inspannen — ieder op z'n eigen plaats en wijze — om dat SUNFED-plan van de grond te krijgen. Het lijkt bepaald niet bij voorbaat uitgesloten dat dit pogen ooit met sukses wordt bekroond. Vooral nu — mede door de gestage arbeid van de nederlandse delegatie — de kansen op een door de pleitvoerders als voorloper van SUNFED bedoeld fonds, op een baby-Sunfed als men wil, zeer reëel zijn geworden. Als er voldoende deelname is — en verschillende grote landen hebben zich praktisch reeds gebonden — zal dit kleinere fonds op 1 januari 1959 kunnen starten met een budget van 100 miljoen dollar per jaar. Een onvoldoende bedrag weliswaar voor een volwassen SUNFED, maar een begin met perspectief, een baby met toekomst.

In Nederland is al enkele jaren geleden een beweging ontstaan die de totstandkoming van een SUNFED wil bevorderen. De actie "Daadwerkelijke Gerechtigheid" vraagt van haar deelnemers dat zij 1% van hun inkomen afstaan ten behoeve van de hulp aan onderontwikkelde gebieden, daarbij tot uitdrukking brengende dat dit vraagstuk om een grootscheepse, internationaal cq. multilateraal georganiseerde aanpak vraagt. De 1% is ontleend aan de eerdergenoemde berekening voor een goede opzet van het SUNFED-plan. De deelnemers aan deze actie maken hun geld over aan NOVIB, omdat NOVIB de enige organisatie is die bij uitstek de hulpverlening aan onderontwikkelde gebieden beoogt, omdat NOVIB in haar doelstelling schrijft "volk en regering van Nederland op te wekken tot een rechtvaardige bijdrage ter opheffing van deze noden", omdat NOVIB projecten wil uitvoeren als "proefpolders voor SUNFED".

Ook hier is pleiten voor een zaak niet tevens ageren tegen andere zaken. Helaas is het ten behoeve van benauwde belangenjagers nodig dit nog eens op te merken.

Er zijn meer mogelijkheden om de mensen in de onderontwikkelde ge-

bieden te helpen. Denk aan zending en missie, denk aan wat vakverenigingen en andere organisaties doen. Daar is veel uitstekend werk bij, dat onvoorwaardelijke en gulle steun verdient. Het is geen kwestie van óf óf maar van én én. Missie en zending bv. hebben eigen taken die om financiering vragen en op een heel wat ruimer schaal dan tot nu toe. Maar zelfs al is men van mening dat missie en zending bijzonder geschikt zijn ook voor bepaalde vormen van technische hulpverlening, dan moet men erkennen dat enerzijds deze "organen" slechts onder enkele procenten van de noodlijdende wereldbevolking opereren en dat anderzijds bepaalde taken nimmer door missie en zending kunnen worden aangevat. Niemand haalt het in zijn hoofd om de inpoldering van de Zuiderzee of de uitvoering van het Delta-plan aan de Nederlands Hervormde Kerk te delegeren. Over deze dingen moeten wij het eens kunnen zijn.

Er zijn taken die wij niet meer aan het gezin overlaten — denk aan het onderwijs —; er zijn taken die wij niet meer aan de gemeente toevertrouwen — denk aan de defensie —; er zijn ook taken die wij niet langer aan groepen welwillende mensen (kerken, vakverenigingen enz.) of aan 'n enkel land kunnen overlaten. De oplossing van de enorme armoede, onwetendheid, ziekte en honger in deze wereld, in ónze wereld, vraagt om een gekoördineerde aanpak van alle volkeren.

Het kan aan geen twijfel onderhevig zijn, dat een grootscheepse steun aan de arme landen een effectieve verzekering van de vrede inhoudt. Ook in die zin dat men het eigen hart toch vrediger zal voelen kloppen bij een besteding van geld om honger te stillen, dan bij een uitgave voor de vervaardiging van massale moordwerktuigen. Een wereld die zo verdeeld is door de zichtbare en voelbare tegenstelling tussen arm en rijk kan niet in vrede leven. De "opstand der horden" kan niet uitblijven zolang wij hele volkeren "horden" laten blijven. Het bewaren van de vrede is niet de enige reden voor een aanzienlijke bijstand aan de lijdende volkeren. Maar voor wie zich niet van oogkleppen voorzien heeft moet het verband duidelijk zijn.

Wij zouden ons tenslotte nog willen afvragen of wij — sprekende over "een gekoördineerde aanpak van alle volkeren" — bij een eventueel SUNFED moeten blijven staan. Of

wij niet in nog ruimer kader moeten denken, of wij, vanuit of misschien wel helemaal naast Sunfed niet naar een nog wijder perspectief moeten toewerken.

de wereldhuishouding

Een van de spektakulaire elementen in de economische ontwikkeling van de voorbije eeuwen is dat van de groei van de economische orde, van de kring waarbinnen het sociaal-economisch gebeuren zich afspeelt. Van de stedelijke huishouding leidde de ontwikkeling tot die van het gewest en vervolgens tot die van de nationale staat; nog maar betrekkelijk recent is de uitbreiding tot een economische orde ter grootte van regionale landenblokken (Benelux, 5-landen gemeenschap, West-Europese Unie etc.). Zou het nu reëel zijn om te veronderstellen dat de ontwikkeling in deze fase zal blijven steken? Niemand kan voorspellen hoe het feitelijke verloop van zaken in de naaste toekomst zal zijn. De mogelijkheid van een terugvallen op kleinere economische eenheden moet — bv. als gevolg van een ernstige depressie — niet uitgesloten worden geacht.

Anderzijds zijn er echter zonder twi-
fel belangrijke stimulansen tot het ontstaan van een wereldorde ook op sociaal-economisch terrein. Sommige daarvan zijn reeds aangeduid in het artikel over wereldrechtsorde in dit nummer. Wij willen hier slechts de aandacht vestigen op de stimulansen die in het economische vlak zelf liggen; het zijn dezelfde factoren die thans tot de vorming van regionale landenblokken nopen. De uitbreiding van de markt — door het wegvallen van grenzen ontstaan — schept nieuwe mogelijkheden tot productie en afzet, nieuwe mogelijkheden tot een efficiënte arbeidsverdeling, nieuwe mogelijkheden daardoor tot kostprijsverlaging. Ook al moeten hier en daar offers worden gebracht — en hoeveel moeilijkheden dat geeft blijkt wel bij de onderhandelingen over de Benelux, de Kolen- en Staalgemeenschap etc. — de mogelijke voordelen voor het merendeel van de inwoners van de betrokken landen zijn evident.

Het laat zich begrijpen dat de economisch achtergebleven gebieden enorme potentiële markten zijn, die vroeg of laat door het industriële apparaat van de (westelijke) wereld zullen moeten worden betreden. Of dit "vroeg" dan wel "laat" zal ge-

beuren hangt o.a. af van de groei van de industriële productie in de economisch meer ontwikkelde landen, waarbij ook het Sovjetblok twee woordjes mee gaat spreken, en voorts — vooral — van de ontwikkeling der **bewapening**. De gehele bewapenings- en eventuele ontwapeningspolitiek kan onmogelijk los worden gezien van haar economische implicaties en repercussies. Het industriële potentieel van de "westelijke" landen en van de Sovjet-gebieden is voor een groot deel ingesteld op de bewapening. De direkte en indirecte militaire opdrachten houden een essentieel stuk van het productie-apparaat bezet. Daarom kan men met recht stellen dat de bewapening momenteel de economieën van vele landen op de been houdt. Daarom zou een plotse-
linge en sterke ontwapening tot een economische chaos kunnen leiden. Daarom zal men van eventuele ontwapeningsbesprekingen weinig grootsse resultaten kunnen verwachten.

Deze in wezen afschuwelijke situatie — de noodzaak van bewapening ter vermindering van een economische chaos, met alle morele, politieke en maatschappelijke gevolgen van dien — kan maar op één manier resoluut en met positief perspectief worden doorbroken. **Een gezamenlijke ontwapening zal vergezeld moeten gaan van een gezamenlijke aanpak van de problemen in de wereld-huishouding, juist in sociaal-economisch opzicht.** Iedere indicatie van een oplossing, ieder voorstel moet hier wel globaal en voorlopig zijn. Konkrete, gedetailleerde proposities en plannen tot een wereld-economische ordening zijn in dit stadium onmogelijk, maar ook onnodig. Nodig is slechts de vaste wil om in deze richting te zoeken naar een uitweg uit de bewapeningsimpasse waarin de wereld verzeild is geraakt. Ergens heeft toch ieder het besef dat legers en dat oorlogsmateriaal, voortdurend vergroot en gemoderniseerd, ondanks de goede wil van vele politici en legerleiders, de neiging hebben om gebruikt te worden.

De mogelijkheid tot het afwenden van deze dreiging ligt in het richten van de bij ontwapening vrijkomende produktieve krachten op andere doelen, in het kader van een mondiale economische orde. Voor sommigen schijnt misschien het voorkomen van een wereldoorlog nog een te negatieve argumentatie voor

een wereld-economisch plan. Voor wie zich de gevolgen van een nieuwe wereldoorlog probeert te realiseren, moet dit inderdaad slechts schijn zijn. Echter er zijn talrijke andere evident positieve aspecten aan een dergelijk plan. Pas binnenin het raam van een wereld-economisch bestel zullen de "probleem-gebieden" tot ons, tot ieders probleem worden — men vergelijk slechts met de "noodgebieden" in het eigen land — en daardoor blijvende en reële aandacht krijgen; pas dan kan een mondiale arbeidsverdeling worden doorgevoerd met alle voordelen van dien, pas in zo'n opzet kan de sterk groeiende wereldbevolking werk én brood krijgen. Dat kan voor sommige bevolkingsgroepen of landen een tijdelijke teruggang of stilstand betekenen — dat moet echter op den duur voor allen — ook materieel — voordeel inhouden.

perspectief

Men kan een dergelijk plan visionair of vaag noemen. Als men het dan ook maar als hoopvol wil bestempen en bereid is — ieder beïnvloedt tenslotte in enig opzicht de mening van anderen — eraan mee te werken. Natuurlijk, de problemen zijn legio. Eén ervan is de vraag naar de prioriteit van de bestuurseenheid of van de economische eenheid. Er zijn deskundigen die van mening zijn dat geen economische eenheid tot stand kan komen zonder dat er eerst een bestuurseenheid is. Gezien naar de recente wordingsgeschiedenis van (economische) unies in Europa, kan men deze deskundigen geen irrealisme verwijten. Echter, ook hier mag er geen sprake zijn van óf óf maar van én én. Wij moeten werken zowel aan een wereldrechtsorde en aan het tot stand komen van een wereld-regering als aan de vorming van een wereld-economische orde. Als wij voor beide onze beste krachten inzetten dan kan 't een 't ander slechts bevorderen. Daarmede willen wij dit probleem en vele andere moeilijkheden die aan de groei tot een wereldorde verbonden zijn niet wegwuiven. Maar het is menselijke opgave om problemen op te lossen. Er zijn wel zaken van heel wat minder belang waar alle kracht van denken en doen op ingezet wordt. Het perspectief — een wereld die "freedom from want" en "freedom from war" zal kennen — rechtvaardigt een uiterste krachtsinspanning van alle mensen "van goeden wille".

Heer/Mevr./Mej.
 adres
 woonplaats

☐ vraagt toezending van exemplaren van het juli-nummer van PLEIN 1958

☐ aan bovenstaand adres

☐ aan Hr./Mevr./Mej.

adres

woonplaats

☐ abonneert zich op PLEIN 1958, en

☐ maakt f 4,50/f 2,25 over op gironummer 1334

☐ betaalt f 4,50/f 2,25, plus inkassokosten, per kwitantie

☐ vraagt een geschenkabonnement voor:

Hr./Mevr./Mej.

adres

woonplaats

☐ en maakt f 4,50/f 2,25 over op gironummer 1334

☐ betaalt f 4,50/f 2,25, plus inkassokosten, per kwitantie.

NIET ZWIJGEN

Als u deze bijzondere Plein-aflevering hebt gelezen en ergens bent geraakt, bewogen, geprikkeld, geërgerd of verontrust, getuig dan — omwille van het vitale belang van het onderwerp — van uw instemming of verzet, van uw positieve of negatieve kritiek.

In een der eerstvolgende nummers — waarschijnlijk in het september-nummer — komen wij in de vorm van gesprek en discussie op het thema van oorlog en vrede terug. Wij zouden het op prijs stellen, als u — door nú te reageren — bij de voorbereiding van dat nummer zoudt willen helpen.

Het redactie-adres voor uw brieven en inzendingen is: PLEIN 1958, Bezuidenhout 17, Den Haag.

Nog op andere manieren kunt u — indien u dit wenselijk voorkomt — het gesprek over dit belangrijke thema bevorderen:

— laat zoveel mogelijk mensen dit Plein-nummer lezen

— bestel een exemplaar à 40 cent of een aantal exemplaren voor vrienden, kennissen, geïnteresseerden; ons gironummer is 1334.

— hebt u invloed in een vereniging, klub of groep, waarin zinvol gesprek over het thema van dit nummer mogelijk is: entameer een dergelijk gesprek en bestel een aantal exemplaren

— geef iemand een abonnement ten geschenke

— bent u nog geen abonnee van Plein 1958: neem een abonnement (f 4,50 per jaar, f 2,25 per halfjaar)

— gebruik bijgaande strook voor uw bestelling of abonnements-opgave

slotsom

- 1** Dit ogenblik van de zo droeve oorlogsgeschiedenis van de mensheid wordt gekenmerkt door het onverbloemde feit, dat de oorlog, in zijn roep om steeds machtiger en efficiënter wapens, zichzelf van alle macht en efficiëntie heeft beroofd en daarmee is verworden tot zinloos en volstrekt negatief bedrijf, waartoe geen enkele zakelijke, laat staan zedelijke beweegreden meer kan uitnodigen.
- 2** Is het gebruik van kernwapens in feite geen verdediging meer, maar mede-aanval op de mensheid, dan is niet alleen het aanwenden dezer wapens, maar ook het dreigen ermee onzinnig en ongeoorloofd.
- 3** Onze verantwoordelijkheid voor het westen, voor het oosten en voor heel de wereld, brengt met zich mede, dat met volharding en vindingrijkheid, met kracht en souplesse, met doorzettingsvermogen en veerkracht, alle middelen worden aangewend ter verwerkelijking van een alzijdige ontwapening.
- 4** Aansluitend bij de opzet en het werk der Verenigde Naties dient, ter vervanging van gewelddadige „oplossing” van conflicten, een rechtsorde te worden geschapen.
- 5** Opgenomen en beveiligd binnen deze wereldrechtsorde dienen een nieuwe grondwet en een nieuw program voor wereldeconomie te worden ontworpen.
- 6** Een wereldcharter en een wereldfonds zijn nodig, om de wereldstrijd voor sociale gerechtigheid — en dus voor de vrede — tot een goed einde te brengen.

Alfa en Omega

„Wie onrecht doet,
láát hem onrecht bedrijven,
wie onrein is,
laat hem zich verder bevleken;
maar de gerechtige
moet steeds gerechtiger,
de heilige
moet nog heiliger worden.
Zie Ik kom spoedig;
mijn loon draag ik bij Mij,
om ieder te vergelden
naar werken.
Ik ben de Alfa en Omega
de Eerste en de Laatste,
het Begin en het Einde!”